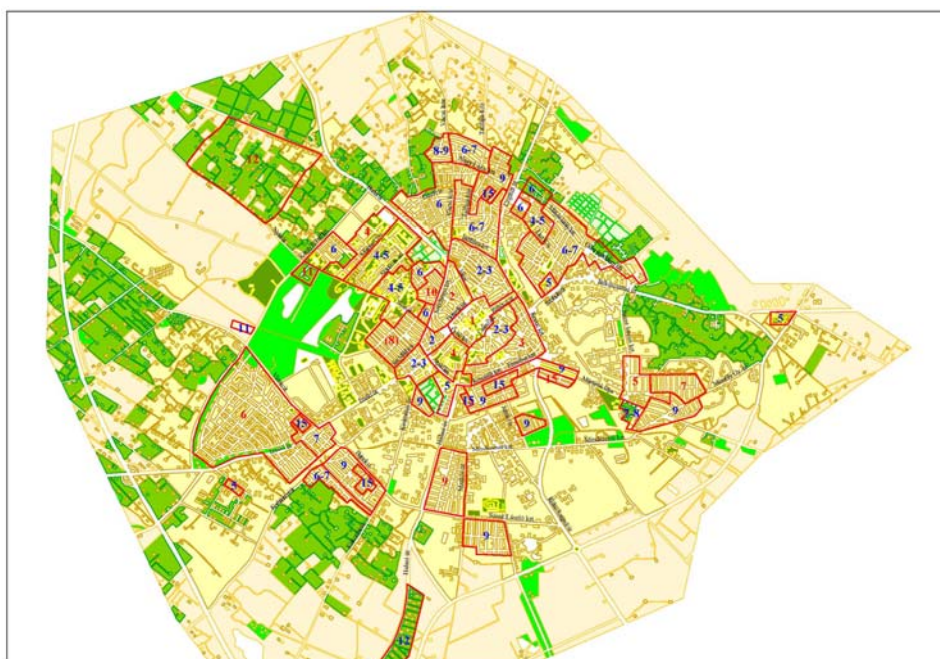

**MTA Regionális Kutatások Központja
Alföldi Tudományos Intézete**

Adalékok Kecskemét gazdasági programjához

I. Helyzetértékelés

**Kecskemét
2005**

Készült

**a Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzatának megbízásából
az MTA Regionális Kutatások Központja Alföldi Tudományos Intézetében**

Témavezető:

Dr. Csatári Bálint
igazgató

Közreműködők:

Dr. Csatári Bálint
Farkas Jenő
Gaborjákné Dr. Vydareny Klára
Kanalas Imre
Kiss Attila
Kovács András Donát
Salánki Szilárd
Szemenyei Gyula

Kecskemét

2005

I. Bevezető

Kecskemét „teljes értékű”, 2007-13 évekre szóló gazdasági programjának elkészítése – egy ekkora méretű nagyváros esetében – körülbelül másfél-két éves kutató-tervező-fejlesztő-programozó munkát igényelne.

Városunk október második felében kérte fel intézetünket arra, hogy működjön közre a meglévő és különböző előkészítettségi fokon álló „programkezdemények” összeállításában, **a város gazdasági programja elkészítésének szakmai koordinációjában.** Ez – értelemszerűen – csak oly módon volt ilyen rövid idő alatt vállalható, hogy ebben a kezdeti fázisában egyfajta vázlatot, gondolatmenetet állítunk össze, s annak főbb pontjaihoz „kíséreljük meg” hozzáilleszteni a város önkormányzata szakmai szervezeteinek, hivatali osztályainak, képviselőinek, bizottságainak, gazdasági és civil szervezeteinek – a gazdaságot is érintő – elképzeléseit, terveit.

A feladat megoldásához a törvényi keretek is meglehetősen általánosak, mondhatni kidolgozatlanok. Az önkormányzatokról szóló törvény végrehajtási utasításai között szerepel, hogy a települések gazdasági programot készíthetnek, elsősorban testületük mandátumának idejére.

A gazdasági program készítéséről szóló feladat meghatározásának törvényhelyi (jogi) előírása igen **tág értelmezést és interpretációt tesz lehetővé.** Nem szól például arról, hogy e programnak, mint tervi dokumentumnak milyen viszonyban kell lennie a város elfogadott és érvényben lévő fejlesztési koncepciójával, a 2005-ben elfogadott településrendezési tervével, s más – a gazdaságot is érintő – programjával (pl. lakás- és vagyongazdálkodási program, környezetvédelmi program, közlekedésfejlesztési program stb.).

A gazdasági program készítéséről szóló törvény rendelete említést tesz még **a város kistérsége gazdasági fejlesztési lehetőségeivel való összehangolás szükségességéről is.**

Mindezek mellett nagyon fontos e munkával kapcsolatosan hangsúlyozni a hazánkban most folyó – a következő hét éves európai támogatási lehetőségek „lehívhatóságát” megalapozó – nemzeti fejlesztési tervezési tevékenységet is. Ennek az országos – ágazati programjai mellett – hangsúlyosan fontos részeit képezik majd **a regionális operatív programok.**

Városunknak, Kecskemétnek elemi fontosságú érdeke, hogy megfelelően tudja pozicionálni „a várost, a települését és kistérségét” ebbe az erőteljesen kibontakozó

városversenybe, s megszerezze azokat a regionális fejlesztési pozíciókat, amelyek adónak számára.

Mélységesen igazak Enyedi György e mostanság kibontakozó – s a város sikereire alapozó – magyar városversenyéről írott gondolatai: „*A várospolitikának az a fő feladata, hogy a város sikeres legyen a városversenyben. Ez hirtelen megjelent, nehezen értelmezhető feladat a magyar városi önkormányzatok számára. Egyszerűbb a várost műszaki-infrastrukturális hálózatnak felfogni, s annak hiányát pótolni – ez gyorsan érzékelhető eredményeket ad. A város azonban gazdasági-társadalmi szervezet is, annak sikerén munkálkodni bonyolult, s hosszú távú feladat... A várospolitikai célja: a városban előállított jövedelem tartós növelése oly módon, hogy e jövedelemnövelésből a városi társadalom széles rétegei részesedjenek.*”¹

Márpedig e jövedelem fő előállítója a város tágan értelmezett gazdasága, amelynek minél átgondoltabb összehangoltabb fejlesztésére kell törekedni. Ezen munkálatok ezt a célt is szolgálni kívánják, avval a meggyőződéssel is, hogy **a városnak mindenképpen szüksége van köztisztülete által is jóváhagyott olyan fejlesztési dokumentumra, amely választási lehetőségeket kínál az elkövetkező évek pályázási lehetőségeihez.**

Miután ilyen rövid idő alatt koherens és később pontosan programozható gazdaságfejlesztési stratégia nem készíthető el, ezért mi a következő utat javasoljuk követni.

Az MTA RKK Alföldi Tudományos Intézetéhez érkezett felkérő levél alapján elvégzett szakmai pontosítások nyomán a három alábbi lépés szerint terveztük elvégezni a munkát, amely három, egymáshoz kapcsolódó, de egymástól világosan elkülönülő feladatra bontható.

1. Kecskemét fejlesztési elképzelései (2007- 2013) – helyzetértékelés

Ez a munkarész **a 2002 májusában elfogadott városfejlesztési koncepció aktualizálását végzi el**, áttekintve és értékelve a közelmúlt változásait, különös tekintettel a város országos és regionális térbeli pozícióira, a növekedési pólus, valamint a szuburbán módon fejlődő kistérségben betöltött szerepköreire, s figyelembe véve a Nemzeti Fejlesztési Terv valamint a különböző ágazati területi fejlesztési dokumentumok kínálta lehetőségeket.

¹ Enyedi György: Regionális folyamatok Magyarországon, Bp. 1996. 61-62. oldal

2. **Kecskemét gazdasági programja vázlatának elkészítése**² – a következő főbb témák szerint:

- a helyi környezeti, gazdasági és társadalmi adottságok értékelése (a kistérségre is kitekintve),
- a gazdaságfejlesztés közvetlen és közvetett formái, azok lehetőségei (befektetés-ösztönzés, adó- és támogatás-politika, munkahelyteremtés, szak- és átképzés, városmarketing, stb.), melyeket komplexen értelmezve kísérelünk meg a város fejlesztési stratégiájába illeszteni.

3. **A város fejlesztése stratégiai programelképzeléseinek strukturált hálójá**

Az 1. sz. feladat során aktualizált koncepció prioritásaihoz kapcsolódó – a megrendelő önkormányzati hivatal szakmai osztályai és szakemberei által átadott egyes ágazati, városszerkezeti, környezeti, gazdasági, társadalmi, stb. – programjavaslatok hierarchikus rendszerbe való befoglalása, folyamatábrák összeállítása segítségével is.³

Ennek szellemében, illetve ebből kiindulva a gazdasági program összeállításához először magának a **programnak a helyét kellett meghatározni** a rendelkezésre álló tervdokumentumok között.

E szerint **egy város gazdasági szférájának „autonómiájára és önmozgására is tekintettel”** az önkormányzat csak bizonyos fokig lehet kulcsszereplője a gazdaságfejlesztésnek és programozásnak.

Ez úgy lehetséges, ha a gazdasági szféra programjait a város átgondoltan, közvetett és közvetlen eszközökkel is segíti. Ehhez ismernie kell:

- a külső európai, országos és regionális tényezőket, lehetőségeket, trendeket, irányokat, amelyek egyre erőteljesebben befolyásolják a város és annak gazdasága, társadalma jövő lehetőségeit,
- a tágran értelmezett gazdasági szféra szereplőinek konkrét terveit, jövőképét,

² Ez a feladat külön, tematizált módon és jól körülírt programként jelenik meg a helyi önkormányzatokról szóló törvény 2005. évi módosításában. Mi ennek a szellemében kíséreljük meg – szakmailag szinte elfogadhatatlanul rövid idő alatt – a megrendelővel együttműködve Kecskemét Gazdasági Programja elkészítését.

Ezért nem tartanánk szerencsésnek a megrendelő levélben említett módon a Gazdasági Program tartalmába „mindenféle fejlesztési elképzelés stratégiai szempontjának” az összefoglalását, s ugyanakkor az egyes ágazatok konkrét projektjeinek a kidolgozását is. Ez utóbbi – a projektek számától és tartalmától is függően – több hónapos vagy akár éves munka. Éppen emiatt több pályázaton már nem tudott indulni a város, mert nincs jó előkészítés, nincs elég műszaki dokumentáció, vagy szabad forrás a tanulmánytervek és elvi engedélyezési tervek elkészítésére.

³ A munkálatok során fontos városfejlesztési beszélgetést is lefolytattunk, melynek jegyzőkönyvi kivonatát a bevezető fejezet végéhez csatoltunk.

- át kell gondolnia azokat közvetett és közvetlen eszközöket, amelyekkel segítheti a gazdaság fejlődését, jövedelemtermelő képességének növelését, (pl. környezeti, beruházási feltételek, lokális adópolitika, humán erőforrások képzése, stb.),
- ugyanakkor a maga a város – és önkormányzata is – jelentős gazdasági szereplőnek tekinthető.

A következő oldali ábrán látható a ma érvényes tervezési struktúrákba elhelyezett – s a lehetséges és szükséges átfedéseket, kapcsolatokat felmutató – „**városi gazdasági program**” **sémája**, amely alapján e program kiterjedhet:

- a város költségvetési lehetőségeire, illetve annak „fontosságára”,
- a Kecskemét városi (és részben a megyeközponti mivoltából következően megyei) közszolgáltatások biztosítására, illetve annak a gazdasági fontosságára. Továbbá utal arra is, hogy a gazdasági program csak akkor lehet sikeres, ha jól strukturált és számol az ábrán feltüntetett „átfedésekkel”.

Komoly hatással van tehát az iparra, a mezőgazdaságra, a szolgáltatásokra, minden lényeges fejlesztés esetén számol annak települési hatásaival, lehetőségeket kínál és biztosít, ugyanakkor – szükség esetén – korlátoz is.

A magyar önkormányzatiság első tizenöt éve után sem alakult ki még az a kutatási, tervezési, fejlesztési, programozási „vertikum”, amely egy ekkora méretű város nagyon átgondolt és professzionális programjait, fejlesztéseit, – akár a folyamatos tervezése és értékelés biztosítása mellett – európai színvonalon biztosítani, bonyolítani tudná.

Így tehát most is – akárcsak a fejlesztési koncepció záró fejezetének ajánlásaiban három esztendeje – egy ilyen típusú városi alapítású, közhasznú tervező-fejlesztő szervezet létrehozását tartanánk a legfontosabbnak. Ez nemcsak a gazdasági program, hanem a rendezési terv és a koncepció végrehajtása szempontjából is fontos lenne.

II. A városfejlesztési koncepció helyzetértékelő részének aktualizálása

II.1. Az aktualizálás indokoltsága

Kecskemét **városfejlesztési koncepciójának készítése**, illetve 2002. májusában történt elfogadása **óta közel négy év telt el**. Már önmagában ez a tény is időszerűvé és indokolttá teszi a város fejlesztési céljait, alapelveit és irányait meghatározó dokumentum áttekintését, aktualizálását. Azonban nem csak az eltelt évek, hanem azok az alapvető változások is indokolják a vizsgálatot, amelyek a jelzett időszakban mentek végbe, új kereteket és új kihívásokat eredményezve az ország, s ezen belül Kecskemét életében.

Elég, ha csak a 2004. májusában bekövetkezett **Európai Uniós csatlakozásunkra** gondolunk, mely nem csak egy megváltozott (európai) térségi, település-hálózati dimenzióba helyezte Kecskemétet, de meg is méri a város és társadalmának azon képességét, hogy miképp tud alkalmazkodni az európai fejlesztési irányelvekhez (Lisaboni Nyilatkozat, Gőteborgi Nyilatkozat, Aalborgi Charta, stb.), illetve képes lesz-e cselekvő részt vállalni a közös jövő alakításában.

Minden korábbi időszagnál nagyobb lehetőségeket és fejlesztési mozgásteret jelenthetnek az **Európai Uniós források**, melyek helyesen megválasztott fejlesztési irányok és a társadalmi igényekhez illeszkedő programok esetében nagy hatással lehetnek a város fejlődésére.

Természetesen az Európai Uniós irányelvek és ajánlások mellett a tervezési és fejlesztési folyamat előkészítése során figyelembe kell venni a változó **törvényi és szabályozási háttér**, valamint a **hazai területi** (Országos Területfejlesztési Koncepció, Nemzeti Fejlesztési Koncepció, régiós-, megyei- és kistérségi fejlesztési koncepciók) és **ágazati fejlesztési dokumentumok** (pl. Országos Fejlesztéspolitikai Koncepció, Regionális Szakképzés-fejlesztési Stratégia) **céljait és irányait**.

Az aktualizálást azonban nem csak a külső tényezők teszik szükségessé, hanem a városban végbement gazdasági és társadalmi folyamatok is, melyek némileg módosíthatják a korábbi elképzeléseket, s szükség szerű beavatkozásokat kényszeríthetnek ki. A fejlődéssel, a változó külső körülményekkel párhuzamosan **új önkormányzati és lakossági igények, elképzelések jelentek meg**, melyek programirányokhoz történő illeszkedését mindenképpen vizsgálni kell a városfejlesztési koncepció megújításakor.

A munka keretében, a városfejlesztési koncepció aktualizálása során áttekintettük a városban 2000 és 2005 között bekövetkezett legfontosabb demográfiai, gazdasági, társadalmi

és az épített környezetben bekövetkezett változásokat. Külön alfejezetben foglalkoztunk azokkal a környezetvédelmi beruházásokkal, folyamatokkal melyek az utóbbi években következtek be, s fontos szerepet töltenek be egy élhető város kialakításában, a fenntartható városfejlesztés megvalósításában. A változásokat bemutató, helyzetértékelő fejezet végén bemutattuk Kecskemét relatív fejlettségét a megyei jogú városok sorában. Foglalkoztunk a térségi pozíciójából adódó vonzóhatásával, növekedési lehetőségeivel, valamint a szuburbán módon fejlődő kistérségében betölthető jövőbeli szerepköreivel.

A koncepció aktualizálásának második részében a fentebb jelzett szabályozási környezet változásainak, az Európai Unió irányelveinek, valamint a 2001. évet követően megjelent új országos és regionális fejlesztési dokumentumok figyelembevételével, az érvényben lévő városfejlesztési koncepció stratégiai céljait szem előtt tartva vizsgáltuk a prioritások teljesülését, valamint a városfejlesztési koncepció programirányainak megvalósulását, illetve esetleges módosításuk szükségességét.

II. 2. Az elmúlt évek változásai, folyamatai Kecskeméten

II.2.1. Demográfiai folyamatok, változások

A népesség számának alakulása

Bács-Kiskun megye népessége az elmúlt négy évtizedben megközelítőleg 10%-kal csökkent, ugyanakkor **a megyeszékhely lakossága folyamatos emelkedést mutat.** Kecskemét lakossága az elmúlt bő négy évtizedben több mint másfélszeresére növekedett (1. táblázat). A város lakónépessége az 1980-as évek végén már meghaladta a 100.000 főt, s a népesség számának bővülése ezt követően is tartós maradt.

1. táblázat: **Kecskemét és Bács-Kiskun megye lakónépessége, és annak koncentrációja (1960-2004)**

	Lakónépesség					
	1960	1970	1980	1990	2000	2004
Kecskemét	71619	84457	96828	102516	105606	108 286
Bács-Kiskun megye	593131	569156	568903	544748	531550	540499
Kecskemét a megye %-ában	12,10%	14,80%	17,00%	18,80%	19,90%	20,03%

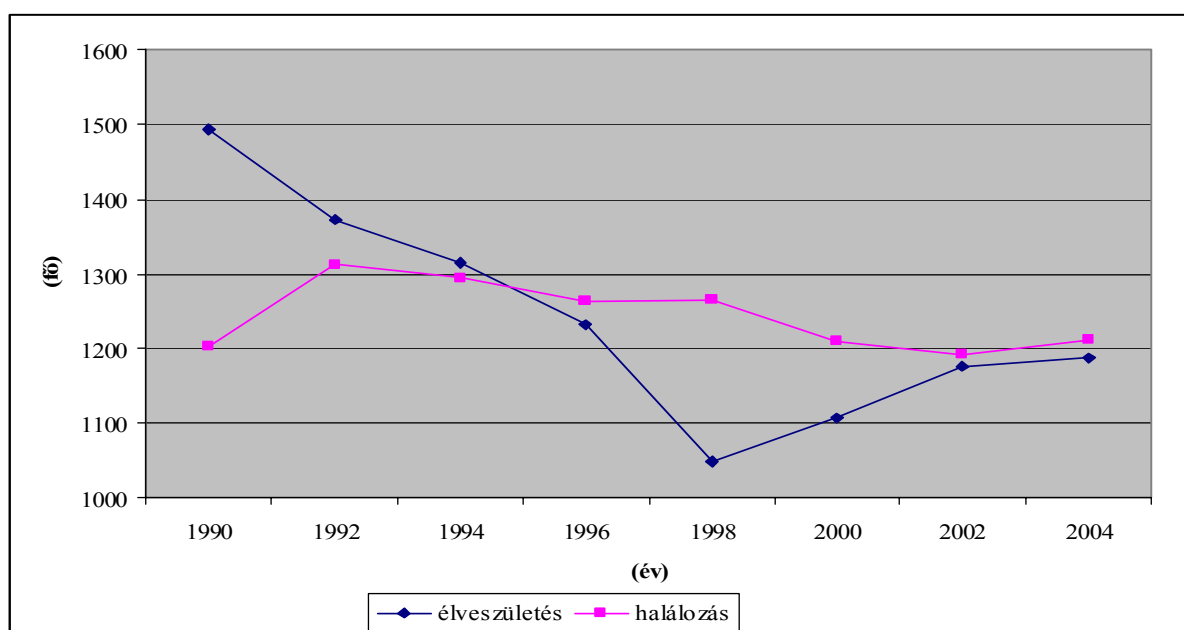
Forrás: Népszámlálás 1990, KSH T-STAR, KSH Megyei Statisztikai Évkönyv 2004.

A bővülés dinamikájára jellemző, hogy **az elmúlt öt évben közel 3000 fős növekedést tapasztalhattunk**, ami egyedülálló a magyarországi megyei jogú városok sorában. Kedvező tendenciaként értékelhető továbbá, hogy **a város népességvonzó képessége a kistérségének határain túlra is kiterjed**, így magának a kistérségnek is pozitív volt 2000-2004 között a belföldi vándorlási különbözete (2,8 fő/1000 lakos). Kecskemét tehát jelentős vonzasközponttá vált, s megyén belüli súlya egyre növekvő. A város részesedése a megye lakosságából folyamatosan növekedett az elmúlt évtizedekben, s ez napjainkban sem tört meg, így a 2000-es 19,9%-os értékről 2004-re már 20% fölé emelkedett.

Mint minden város, így Kecskemét életében is fontos kérdés a népesség számának növelése, mely nem csak az önkormányzat bevételeit befolyásolja, de hatással van a város gazdaságos működtetésére, funkciógazdagságára, regionális, piaci és kulturális szerepköreire egyaránt. Fontos tehát vizsgálni azokat a tényezőket (természetes szaporodás/fogyás, illetve a vándorlási különbözet) melyek meghatározzák a lakónépesség számának alakulását.

Az elmúlt évtizedek adataiból megállapítható, hogy **Kecskeméten a születések és halálozások aránya az országos tendenciákhoz képest kedvezőbben alakult**. Míg országos szinten a népesség fogyása 1981-től folyamatos, addig Kecskeméten ez a tendencia csak a kilencvenes évek közepétől figyelhető meg (1. ábra). A természetes fogyás mértéke 1998-ban volt a legmagasabb, azóta viszont a növekvő élveszületéseknek és az alacsonyabb szinten egyre inkább stabilizálódó halálozási számoknak köszönhetően, a természetes fogyás alacsony értékű (2,3 fő/10.000 lakos).

1. ábra: A születések és halálozások Kecskeméten, 1990-2004

Kecskemét népességszám alakulásának másik – ma még nagyobb hatású – tényezője a **vándorlási különbözet**, mely az elmúlt évtizedek átlagában mindig pozitív volt, s ez a trend a 2000. évet követően is megmaradt. Az éves átlagos bevándorlás mértéke azonban napjainkban már meg sem közelíti az 1970-es, 1980-as évek átlagát. A vándorlási többlet az előző évtizedek 600, illetve 300 főjével szemben, 2000 és 2004 között éves átlagban már csak 134 fő volt, amely ugyan csökkenő tendenciát mutat, de a megyei jogú városok körében – Sopron és Kaposvár mellett – még mindig az egyik legkedvezőbb.

Kecskemét város népességszámának alakulását a jövőben is a vándorlási különbözet módosíthatja elsősorban. Annak irányát azonban nehéz prognosztizálni, mivel az számos tényező és folyamat együttes hatásaként alakul ki. A városba történő el-, illetve bevándorlást egyik oldalról a külső tényezők, mint például Budapest és más (hazai és külföldi) régiós fejlődési központok vonzó hatása, Kecskemét tágabb környezetének (Duna-Tisza köze, illetve a kecskeméti kistérség) munka és életfeltételei, valamint Kecskemét agglomerációs folyamatai befolyásolják. Másik oldalról, a népességszám alakulását a belső erőforrások, így a város munkahelymegtartó és -teremtő képessége, funkciógazdagsága, élhetősége, s távlatos fejlesztési elképzelései határozhatják meg. Ebből adódóan, hosszabb távon is fenntartható népességnövekedés Kecskemét esetében, egyre inkább csak tudatos önkormányzati fejlesztéspolitikával képzelhető el.

A népesség kormegoszlása

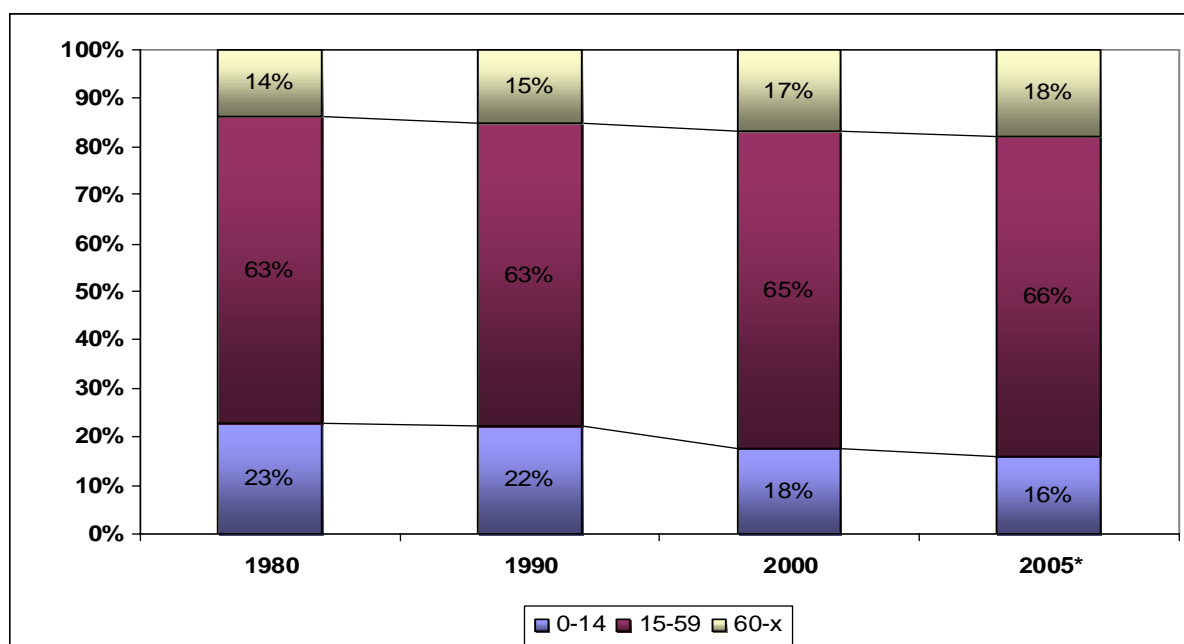
A város fejlődése szempontjából fontos demográfiai mutató **a korstruktúra** is. Ennek ismerete, változásának nyomon követése alapvető feladat, hiszen hatása van a népszaporodás jövőbeni alakulására, befolyásolja a munkaerő-kínálatot, és alapvetően meghatározza az oktatásra, valamint a szociális és egészségügyi szolgáltatásokra háruló feladatokat.

Az országos tendenciákhoz hasonlóan 1980 és 2005 között jelentősen megváltozott Kecskemét város korstruktúrája (2. ábra). Az ábra alapján látható, hogy **a korösszetétel kedvezőtlen irányban módosult**. Jelentősen csökkent a gyermekek száma, illetve aránya, ugyanakkor növekedett a 60 éven felüliek részaránya. Különösen a változás iránya és szerkezete aggasztó, hiszen csak a legutóbbi öt évben két százalékponttal csökkent a 14 éven aluliak aránya, míg az időseké 1%-kal nőtt, amely egy előregeredő társadalom képét vetíti előre.

A fenti adatoknak megfelelően romló képet mutat **Kecskemét vitalitási indexe** is (azaz a 14 évnél fiatalabbaknak a 60 éves vagy idősebb korosztályokhoz viszonyított aránya), amely még az 1980-as progresszív 167,6%-os értékről 1990-re 145,5%-ra, majd 2000-re

103,7%-ra csökkent. A tendencia napjainkra sem változott meg, a 2005-ös mikrocenzus alapján a vitalitási index 87,4%-ra módosult, amely számos folyamatot vetít előre, és az önkormányzati intézkedések egész sorát igényli. A csökkenő gyerekszám, a munkaképes korúak mindinkább növekvő aránya, valamint az idős korúak, illetve nyugdíjasok számának emelkedése aktív várospolitikát tesz szükségessé.

2. ábra: Kecskemét lakosságának korösszetétele, 1980-2005

Forrás: Népszámlálás 1990, KSH T-STAR 2000, * Mikrocenzus 2005.

A közeljövőben át kell tekinteni az iskolai intézményhálózat helyzetét, korszerűsítésének, hatékonyságnövelésének lehetőségeit (verseny az oktatási piacon), a szociális és egészségügyi szolgáltatások fejlesztését, valamint elő kell segíteni a munkahelyteremtő beruházások számának növelését.

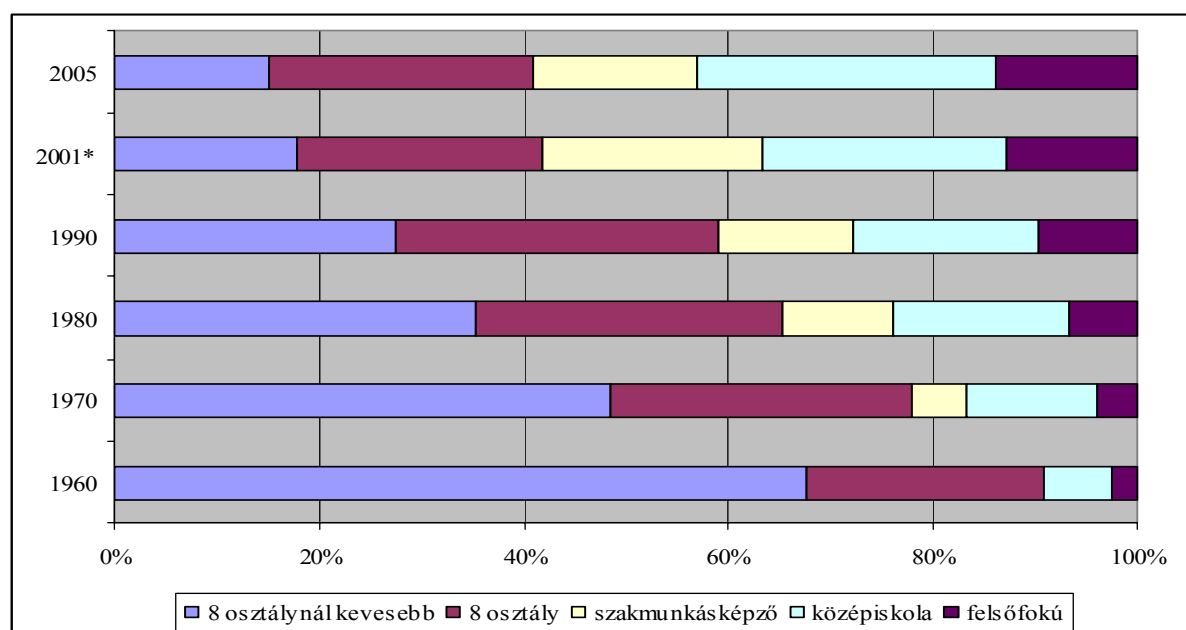
A népesség iskolai végzettsége

Kecskemét népességének összetételében a legjelentősebb és legkedvezőbb változás az iskolai végzettség alakulásában következett be (3.ábra). A 7 évesnél idősebb népesség körében folyamatosan csökkent az analfabetizmus, így 2005-re az egy osztályt sem végzettek aránya 1,8%-ra szorult vissza. Jelentősen növekedett ugyanakkor a szakmunkás végzettségűek, az érettségivel rendelkezők, továbbá a felsőfokú végzettségűek száma és aránya. A tudás szerepének bővülését, a munkaerőpiac minőségi szakember szükségleteit

jelzi, hogy a főiskolai, egyetemi diplomával rendelkezők aránya az 1960-as értékekhez viszonyítva napjainkra a hatszorosára bővült.

A kedvező iskolázottsági folyamatok ellenére azonban ki kell emelni, hogy mind a középiskolai, mind pedig a felsőfokú végzettségűek szakmastruktúrája eltér a piaci igényektől. A keresletnél magasabb a városban a szakma nélküliek, illetve mezőgazdasági, irodai, könnyűipari végzettséggel, valamint a humán területen (elsősorban tanítói, tanári) diplomával rendelkezők száma.

3. ábra: A 7 évnél idősebb lakosság legmagasabb iskolai végzettsége, 1960-2005

Forrás: KSH Népszámlálás 1960, 1970, 1980, 1990, 2001, Mikrocenzus 2005

2001* A szakmunkásképző adata magában foglalja az érettségivel nem rendelkező középiskolásokat is.

Ugyanakkor jelentős munkaerőpiaci igény mutatkozik műszaki, gépipari, informatikai, idegen nyelvi, kereskedelmi és magas szintű gazdasági ismeretekkel rendelkező szakemberek iránt. Ez a kereslet pedig a jelenlegi középiskolai és felsőoktatási képzési struktúra mellett, jelentős kihívások elé állítja nem csak az oktatási, valamint át- és továbbképzéssel foglalkozó intézményeket, szervezeteket, de a versenyképességét megőrizni akaró kecskeméti önkormányzatot is.

A népesség gazdasági aktivitása, foglalkozási szerkezet, munkanélküliség

Kecskemét város lakosságának gazdasági aktivitásában a rendszerváltás óta számottevő változás ment végbe (2. táblázat). Az 1990-es és a 2001-es népszámlálás között a

népességszám jelentős bővülése ellenére csökkent a foglalkoztatottak száma, ugyanakkor nőtt a munkanélküliség és az inaktív keresők száma is.

A legutóbbi pár évben a város bővülő gazdaságának, s néhány nagyobb beruházásnak köszönhetően javultak a foglalkoztatási mutatók. A bővülés dinamikája azonban csak mérsékelt hatást tudott gyakorolni – a térségre jellemző, hagyományosan alacsony – foglalkoztatási szintre, így a foglalkoztatottak 42%-os aránya, valamint a teljes lakossághoz viszonyított – meglehetősen magas – 3,4%-os munkanélküliségi ráta, Kecskemétet a megyei jogú városok rangsorában a sereghajtók közé sorolja.

2. táblázat: A népesség gazdasági aktivitása Kecskeméten 1990-2005

	Lakosságszám	Foglalkoztatott	Munkanélküli	Inaktív kereső	Eltartott
	Fő				
1990	102516	47256	1208	21696	32356
2001	107749	43835	3796	28875	31243
2005	108363	46199	3702	26980	31482

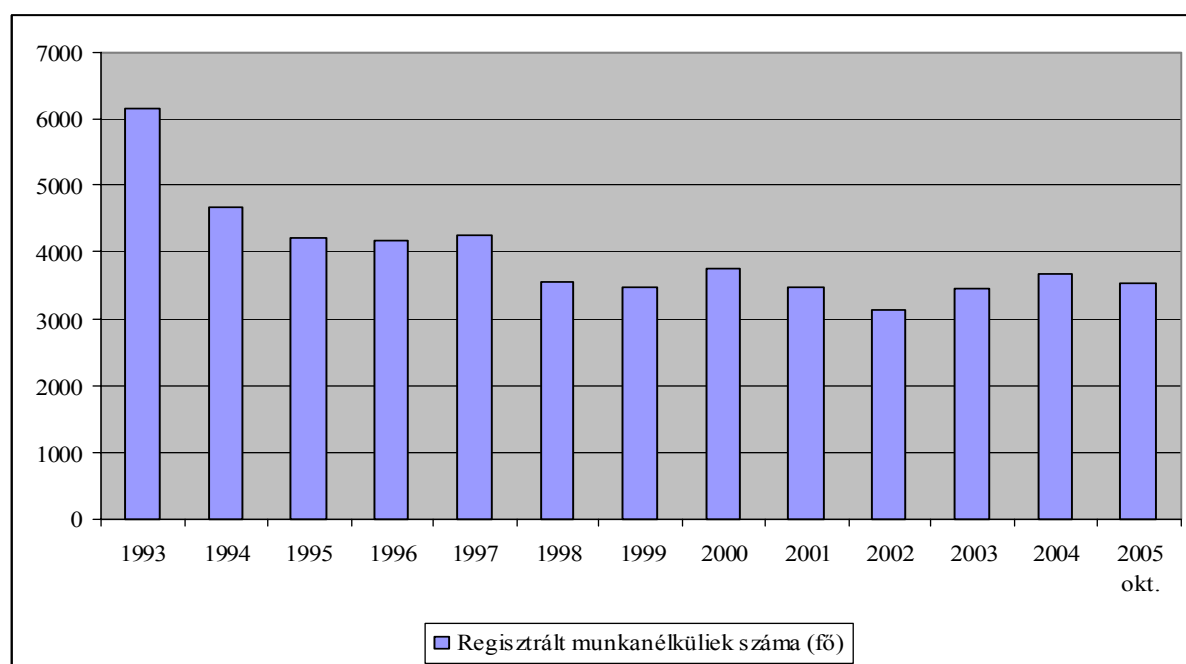
Forrás: KSH Népszámlálás 1990, 2001 és Mikrocenzus 2005.

A rendszerváltást követő gazdasági átalakulásnak köszönhetően megváltozott a város **foglalkoztatási szerkezete**. Míg 1990-ben Kecskemét egy, a mezővárosi múltját is tükröző ipari-agrár város volt, magas mezőgazdasági (11,2%) és ipari (38,4%) foglalkoztatási aránnyal, addig napjainkra a foglalkoztatás – a mezőgazdaság válságának, és azt követő átalakulásának, a nagyipar leépülésének és a szolgáltatói szektor előretörésének köszönhetően – folyamatosan átalakult. A változás legérzékenyebben, a leginkább kiszolgáltatott (megszűnő TSZ-ek, rossz értékesítési körülmények, elégtelen mértékű támogatások) mezőgazdaságot érintette, ahol a munkaképes korú lakosság már csak 2,8%-a dolgozik. Az elmúlt bő egy évtizedben nagymértékben csökkent az ipari foglalkoztatottak aránya is (30,5%), melynek háttérében a szocialista nagyipar helyébe lépő, kisebb élőmunkaerőt igénylő modernizált termelés áll. **A mezőgazdaság és az ipar lecsökkent foglalkoztatási igényével szemben a város tercier szektorában óriási munkaerő bővülés játszódott le.** A korábbi 50,4%-ról a foglalkoztatottak aránya 66,7%-ra nőtt, köszönhetően a kereskedelem és a vendéglátás térnyerésének, a magas szintű pénzügyi és gazdasági szolgáltatások megjelenésének, valamint az informatikai és média ágazat megerősödésének. Ez a tendencia várhatóan a jövőben is folytatódni fog, így a tercier szektorban foglalkoztatottak aránya néhány éven belül meghaladhatja a 70%-ot.

A város és szűkebb környezetének gazdasági átalakulása 1990 és 2005 között nem volt zökkenőmentes, melyet érzékletesen mutat a kilencvenes évek elején megjelenő, majd az évtized végétől napjainkig egy alacsonyabb szinten (3000-4000 fő között) stabilizálódó munkanélküliség (4. ábra).

Figyelembe véve a város növekvő lakosságát, a teljes népességben mért 3,4%-os **munkanélküliség** ugyan nem tűnik magasnak, de a megyei jogú városok sorában ez az érték a legrosszabb helyzetű települések utolsó harmadába sorolja Kecskemétet.

4. ábra: A munkanélküliek számának alakulása Kecskeméten, 1993-2005. október

Forrás: KSH TSTAR 1993-2003, Bács-Kiskun Megyei Munkaügyi Központ 2004-2005.

A **munkanélküliség szerkezete** is komoly problémát jelent, hiszen magas a 46 év feletti regisztrált munkanélküliek száma (1283 fő), illetve a munkanélküliek több mint egyharmad része (1318 fő) nem rendelkezik semmilyen szakmával. A fentiek következtében jelentős a tartós munkanélküliség, 931 kecskeméti lakosnak 365 napnál hosszabb ideje nincs állása. Magas a járadékra jogosultak (1235 fő) és a rendszeres szociális segélybe részesítettek (1136 fő) száma, mely jelentős terheket ró a városi költségvetésére, és sürgeti egy átfogó gazdasági-, szakképzési és foglalkoztatási stratégia elkészítését.

II.2.2. Gazdasági folyamatok, változások

Kecskemét gazdaságára az elmúlt években is az élénk vállalkozási kedv volt jellemző, a változások következtében 2004. év végén már több mint 16 000 kecskeméti székhelyű vállalkozást regisztráltak. Ez 13 %-kal – közel kétezer nyolcszáz darabbal – haladta meg a 2000. évit. A regisztráltakon belül lassan bővült a társas vállalkozások száma és aránya, 2004-ben már 41 %-ot képviseltek. A vállalkozások döntő többsége továbbra is a 10 főnél kevesebbet foglalkoztatók körébe tartozik, 250 főnél többen csak 17 vállalkozásnál dolgoznak.

Kisebb átrendeződés figyelhető meg az **ágazati összetételt** illetően is. Fokozatosan csökken a primer (kitermelő) szektor súlya, a város gazdaságában továbbra is jelentős a szekunder (feldolgozóipar) szektor. A terciér (szolgáltató) és a kvaterner (kutatás, felsőoktatás, informatika, média) szektor egyre nagyobb tért hódít, a vállalkozások több mint egyharmada már e szektorokban tevékenykedik.

A feldolgozóipari hagyományok, a képzett munkaerő, az autópályának köszönhető gyors elérhetőség, a város kulturális értékei, az oktatási intézmények, stb. a hazai és külföldi befektetők érdeklődését vívta ki, sok jelentős vállalkozás került így városunkba. Az elmúlt években számos kisebb és néhány nagyobb (köztük több zöldmezős) beruházást valósítottak meg, amelyek egyrészt egyes vállalkozások stabilitását, fejlődését jelzik, másrészt több új munkahely létesítését tették lehetővé. A három Ipari Park – Kecskeméti Ipari Park, KÉSZ Ipari Park, Technik-Park Heliport – fokozatosan települt be, még vannak szabad területek, bérelhető épületek is.

A helyi székhelyű vállalkozások mellett több nemzetközi, vagy országos cég is képviselteti magát. Szinte mindegyik banknak, biztosítónak van itt fiókja, igazgatósága, egyre több takarékszövetkezet nyitott kirendeltséget. A mobilkommunikációs társaságok irodái rohamosan szaporodtak, jelentős nemzetközi áruház-láncok látják el a térségben lakókat is.

A kecskeméti gazdasági helyzet és vállalkozások részletesebb bemutatása a **„Kecskemét gazdasági programja”** című rész gazdasági folyamatokat értékelő fejezetében található.

II.2.3. Lakásállomány és lakásépítés

Lakásállomány változása

Kecskemét lakásállománya a 2005. évi mikrocenzus idején már **megaladta a 45 000-et**, amelyből a lakott lakás 42 590 (94,5 %). A lakások építési évét évtizedenkénti bontásban vizsgálva világosan kirajzolódik egy haranggörbe, melynek a csúcsa a hetvenes és a nyolcvanas évekre esik. E két évtizedből származik minden második lakás a városban. A történelmi városokhoz képest Kecskeméten meglehetősen alacsony az 1945 előtt épült lakások aránya (13 %), s a korábbi csúcshoz képest szintén alacsony a kilencvenes évek lakásépítési tevékenysége (10 %-os részesedés a lakásállományból). Bár ez utóbbi adat a többi megyei jogú várossal összevetve még így is kedvező.

Kecskemét tanyás mezővárosi múltja következtében a lakásállománynak csak mintegy 80 %-a található a város központi belterületén. Valamivel több, mint 7 %-kal részesednek a város szatelit települései (Hetényegyháza, Katonatelep, Kadafalva, Matkó, Talfája), melyek egy része korábbi tanyaközpontból fejlődött kertes elővárossá, míg más része mezőgazdasági készenléti lakótelepként jött létre. A külterület tanyás, hobbikertes övezetei pedig közel 13 %-kal képviseltetik magukat a város lakásállományában. Ez utóbbi arány – mely már önmagában is riasztóan magas – abszolút értelemben több mint 5000 lakóegységet takar, ami már egy népes kisváros lakásállományának felel meg. Ez egy olyan terhes adottság, amellyel – miután a város az elmúlt 50-60 évben alig foglalkozott – egyre nehezebb szembenézni.

A város megyeszékhely voltából következően a szocializmus éveiben jelentős számban épültek iparosított technológiájú épületek. **A központi belterületen a lakásállomány kerek 40 %-a blokkos, vagy panelos lakóépületben található.** Az iparosított technológiával épített lakóházak energiatakarékos felújítása állandó feladatot jelent a város számára.

Részben a jelentős tanyaállománnyal magyarázható, hogy még napjainkban is mintegy 14 %-os a vályogfalazatú otthonok aránya, s 7 % a vízöblítéses WC-vel nem rendelkező lakásoké. Ezek alapján körülbelül **10 %-ra tehető az a városi lakásállomány, amely a ma minimálisan elvárható életkörülményeket sem képes biztosítani.**

A város lakásállományának infrastrukturális jellemzői a megyei jogú városok összehasonlításában gyengének minősíthető. A lakott lakásoknak csak 90 %-a van rákötve a városi vezetékes ivóvízhálózatra, s csak 73 %-a közüzemi szennyvízcsatorna-hálózatra (KSH Mikrocenzus 2005). Hálózati gázzal a lakások 86 %-a van ellátva. Mindhárom közmű tekintetében az elmúlt 4 évben (2001 évi népszámlálás és a 2005 évi mikrocenzus között) lassú javulás figyelhető meg. Legjelentősebb fejlődés a szennyvízcsatornázás területén történt, ahol több mint 5 százalékponttal javult a helyzet (pl. a Szeleifalu csatornázása 2001-2002). A

hálózati gázellátás valamivel több, mint 3 százalékponttal, a közüzemi vízellátás pedig kevesebb mint 2 százalékponttal javult (Méntelek ivóvízellátása 2001).

A lakások szobaszáma és alapterülete sokat elárul a város lakosságának családi, háztartási jellemzőiről és anyagi helyzetéről. Miután Kecskeméten a háztartások több mint 30 %-a egyszemélyes háztartás, nem meglepő a kis alapterületű, egy-kétszobás lakások magas aránya. A város lakásállományából 16 %-kal részesednek az egyszobás lakások, ami 2001-hez képest egy százalékpontos emelkedést mutat. A részarány-növekedés elsősorban a kislakásos társasházaknak köszönhető, amelyek építése a szám szerint jelentős, de fizetőképességében korlátozott keresletre alapult. Szintén növekedett – bár kisebb mértékben – a kétszobás lakások aránya (jelenleg 44 %), ugyanakkor a háromszobásoké már a csökkenő tendenciát mutat (jelenleg 27 %). A négy és többszobás lakások pedig stabilan őrzik a lakásállományon belüli 14 %-os részesedésüket.

A szobaszámmal szorosan összefügg a lakások alapterülete. Az egy- és másfél szobás lakásokat jellemző 30-49 négyzetméteres alapterületi kategória a lakásállományon belül 17,5 %-ról 18,5 %-ra növelte részesedését. A városban legelterjedtebb, 50-79 négyzetméter közötti alapterületű lakások viszont az utóbbi években nagyon kevés számban épültek, így e kategória jelentős arányvesztést szenvedett el (50,5 %-ról 47,3 %-ra esett vissza a részesedése). A kisméretű családi házakra jellemző 80-99 négyzetméteres alapterületi kategória megőrizte korábbi pozícióját (15 %), viszont a 100 négyzetméternél nagyobb alapterületű lakások jelentős (2,5 százalékpontos) aránynövekedést könyvelhettek el. Összességében tehát **a kis alapterületű, alacsony szobaszámú, valamint a nagy alapterületű, magas szobaszámú lakások növelték súlyukat a lakásállományon belül**, ami jól tükrözi a társadalom polarizálódását (mind anyagi értelemben, mind a családstruktúra tekintetében).

Lakásépítés

Az új évezredben (2001-2005 között) közel 3000 új lakást adtak át a városban, ami a kilencvenes évekhez viszonyítva egyértelműen a lakásépítés fellendülését jelzi. A lakásépítést és a lakáshoz jutást támogató kormányzati politikának köszönhetően a korábbi évekre jellemző átlag 300-350 új használatbavételi engedély 2001-től majd duplájára ugrott. A 2003. évi maximumot követően azonban lassú visszaesés következett be.

Az átadott lakások struktúráját tekintve az ezredfordulóra a többszintes, többlakásos társasházak váltak meghatározóvá. A tendencia az elmúlt néhány évben sem változott, tovább nőtt a társasházak részesedése az új építésű lakásállományon belül.

A belvárosi utcák továbbra is kedvelt célpontjai a **társasházi beruházásoknak**, azonban a nagykörúton kívüli városrészek – szám szerint kevesebb, de egyenként nagyobb volumenű beruházásoknak köszönhetően – erősítették pozíciójukat. A belvárosban a társasházépítésre leginkább alkalmas telkek jelentős része már átépült, illetve az átépülése a közeljövőben várható. Ennek eredményeként jónéhány utcában kialakult illetve kialakulóban van egy – Kecskeméten korábban hiányzó – zárt sorú emeletes beépítési típus. A sűrűbb beépítés azonban számos esetben nemcsak egy új utcafépi karaktert eredményez, hanem feszültségeket is okoz az eredendően szűkös, laza beépítésű utcákban.

Az utóbbi időben számos próbálkozás történt olyan belvárosi utcákban is társasházépítésre, ahol a városrendezési terv nem támogatja az emeletes (pláne többemeletes) épülethomlokzatot. Ezen esetek döntő részében nem sikerült megnyugtató, az utcafépet tiszteletben tartó beépítést megvalósítani, ami negatívan hathat ezen utcák utóbbi évtizedben – nemegyszer látványosan – újraformálódó polgári imidzsére.

A nagykörúton kívül a **Külső-Széchenyiváros területén** nagyobb, **lakópark-szerű társasházi együttesek létesültek**. A másik terület, ahol jellemző városképi elemmé vált a többszintes, többemeletes társasház a Nagy Lajos és Mátyás király körutak mente.

A családház-építés terén sem történt érdemi változás. Még mindig magas – bár lassan csökkenő tendenciát mutat – a külterület megvalósuló lakóházépítés. Pozitívnak tekinthető az előregedett városrészekben (pl. Máriaváros) történő családház-építés, mivel a terület vitalitását erősíti. **A belső városrészekben – a megemelkedő ingatlanárak hatására – érezhetően visszaesett a magánházak építése**. Ma már egyre inkább csak a módosabb rétegek engedhetik meg maguknak, hogy a belváros magasabb státuszú részein magánházat építsenek. Amennyiben a tehetős építető számára sikerül a mezővárosias millió értékeit is figyelembe vevő építészeti koncepciót kialakítani, az otthonteremtés az épített környezet számára is értéktöbbletet eredményez. Ehhez mind az építető, mind a tervező tudatosságára szükség van.

A Kecskeméten még fellelhető, **a korábbi mezővárosi hagyományokat képviselő lakóterületek** építészeti és környezeti karakterének megőrzése nem csak egy szűk lokálpatrióta csoport érdeke. **Az egész város számára belső erőforrást jelenthet amennyiben ezen utcák különleges hangulatát és egyediségét sikerül megőrizni**.

Az elmúlt években – csaknem egy évtizedes szünet után – ismételen sor került nagyobb területet felölelő, **szervezett telekalakításra** a város központi belterületén: a Petőfivárosban – részben önkormányzati, részben vállalkozói alapon – mintegy 100 előkészített telek kialakítására került sor. Ezzel a Petőfiváros lakóterületi fejlesztése

lezárult. Kisebb földterületekre kiterjedő magánérés telekalakításokra városszerte volt példa, azonban mindenképpen szerencsésebb lenne a tervszerű, szervezett telekalakítás. Erre legnagyobb esély a közeljövőben a Széchenyivárosban és Alsószéktó területén mutatkozik.

A városban található mintegy 40 000 lakás közül mindössze 1600 van önkormányzati tulajdonban. E **bérlakásállomány** jelentős részben **leromlott állapotú**, ezért a kezelése ráfizetéses. **Szükség lenne további jó színvonalú önkormányzati bérlakások kialakítására**, hogy a lakásvagyon fenntartása legalább önköltségessé válhasson. A homokbányai volt szovjet laktanya tiszti szállásainak felújítása e tekintetben mindenképpen támogatandó.

A várost körbevevő (zárt)kertes övezet helyzete továbbra sem rendeződött megnyugtató módon. Az utóbb években jelentősen javult e területeken a közműellátás (lakossági önerős vezetékes gáz- és ivóvíz-beruházások), azonban – a beépíthetőség elsődleges feltételét képező – szabályozott közterületek kialakítása tekintetében nem sok előrelépés történt.

A külterületi lakásépítés egyes területeken (például a Ladánybenei út környéke, vagy Katonatelep és Kecskemét között) már-már összefüggő beépítést eredményez. Az ilyen, koncepciótlanul, de csoport-szerűen megjelenő külterületi lakóházak a jövőben érdekes problémák elé fogják állítani a várost. Esetükben sem külterületi szórvány, sem a csoportos település kritériumai nem érvényesek.

A már régen várt, s idén elfogadott **településrendezési terv nem váltotta be a hozzá fűzött** – talán sok esetben túlzó – **várakozásokat**. Számos olyan – lakásépítéssel összefüggő – problémát hagyott nyitva, ami a városfejlődés szempontjából bizonytalanságot okoz. Ennek oka részben az, hogy nem állnak mögötte azok a különböző szakterületi részkonceptiók, amelyekre épülnie kellett volna.

II.2.4. A város egészségügyi, szociális és közoktatási intézményrendszerének helyzete

Egészségügyi ellátás

Kecskeméten a **járóbeteg alapellátásában** jelentősebb változások nem következtek be, bár a 2002-ben felújított Egészségügyi Központnak, valamint a megyei kórház javuló szakambuláns ellátottságának köszönhetően az egészségügyi szolgáltatások színvonala javult. A 2000. évhez viszonyítva a háziorvosi létszám 2 fővel 51-re növekedett, míg a házi gyermekorvosok száma változatlan maradt (26 fő), így az orvosellátottság a kilencvenes évek

végéhez képest (1450 fő/orvos) javult – napjainkban 1406 lakos jut egy orvosra. Ez az érték a megyei jogú városok hasonló értékeivel összehasonlítva átlagosnak mondható.

A megyeszékhely szakorvosi rendelőintézete, valamint a megyei kórház és a repülőkórház szakambulanciái nemcsak a város, hanem tágabb környezetének igényeit is kiszolgálja. **A járóbeteg szakellátás** évi rendelési ideje közel 5%-kal növekedett 2000. óta, s hasonló mértékben emelkedtek az évi gyógykezelési vizsgálati esetek. Az említetteknél is nagyobb ütemben, 22%-kal bővült a háziorvosi vizsgálatok száma, melynek eredményeként a szakrendelő-intézetekben a zsúfoltság tovább nőtt, csökkent az egy betegre fordítható idő, ezért a szakorvosi-ellátás intézményi és személyi feltételeinek további bővítése indokolt.

A fekvőbeteg ellátásban Kecskemét kiemelkedő szerepet tölt be a megyében. A város két kórházában (Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Kórháza, Magyar Honvédség Kecskeméti Repülőkórháza) jelenleg összesen 1516 ágyon tudnak betegeket kezelni, ami csökkenő ágykapacitást jelent 2000-hez képest (1591 ágy). Az ágyszám csökkentés és az egészségügy nehéz helyzete ellenére a város kórházait, különösen a megyei kórházat az elmúlt évek folyamán igyekeztek az igényeknek megfelelően korszerűsíteni. A beruházások eredményeként az elmúlt néhány évben az onkoradiológiai központ emeletráépítést kapott, s a Bőr- és Nemibeteg Gondozó is új épületbe költözhetett. Sor került a központi műtőblokk korszerűsítésére, új Gastroenterológiai Központ kialakítására, a diagnosztikai épületrész megújítására, valamint az ún. hotelépület felújítására. A folyamatos fejlesztéseknek köszönhetően a kórház a megyei hatókörű feladatai (pl. belgyógyászat, kardiológia, szájsebészet) mellett az onkoradiológia, az ortopédia, valamint a plasmapheresis terén már regionális feladatokat is ellát.

A kórház a gyógyítás mellett az oktatásban is jelentős szerepet vállal, hiszen a Szegedi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Kar és a kecskeméti egészségügyi szakképzés oktatókórházaként, illetve a szegedi diplomás ápolóképzés gyakorlóléhelyeként is funkcionál. Ennek jelentőségét akkor láthatjuk igazán, ha figyelembe vesszük, hogy – különösen a fekvőbeteg-ellátásban – 2004 óta felgyorsult a magyar orvosok Nyugat- és Észak-Európa országaiban való munkavállalása. Ez az „orvoskiáramlás”, ha ma még a városban nem is érezhető élesen, de vélhetően fokozódni fog a jövőben, ezért az utánpótlás nevelésére és helyben tartására kiemelt figyelmet kell fordítani. Ezt a törekvést kell, hogy erősítse az a tény is, miszerint az elmúlt évtized tendenciájához hasonlóan csak 2000 és 2004 között 16%-kal (56598 főről 65645 főre) nőtt a kórházi kezelésben részesültek száma, ami jelentős orvos leterheltséget idézett elő.

A járó és fekvőbeteg-ellátás fontos kiegészítői a **gondozóintézetek**, melyek közül Kecskeméten tüdőbeteg-, bőr- és nemibeteg-, onkológiai, addiktológiai és pszichiátriai gondozó egyaránt működik. A növekvő társadalmi igények, valamint az emelkedő szolgáltatási és műszaki elvárások miatt, szükség mutatkozik az intézetek további fejlesztésére.

Az egészségügyi ellátás fontos része még az orvosi ügyelet, a mentőszolgálat, valamint a gyógyszer-tár-ellátottság, amely a lehetőségekhez mérten jól kiépített, s megfelelő színvonalon működik a városban.

Szociális ellátóhálózat

A kilencvenes évek **bölcsőde** bezárásait követően az elmúlt öt év folyamán stabilizálódni látszik a bölcsődei intézményhálózat. Kecskeméten 7 bölcsődében gondoskodnak a 0-3 éves gyermekekről, ahol a férőhelyek száma évek óta változatlanul 600 fő, amely egyre inkább kezd elmaradni az igényektől. A 2004-es statisztikai adatok szerint a bölcsődébe beírt gyermekek száma 773 fő volt (a 0-3 éves korosztály 18%-a), amely több mint 22%-kal haladja meg a jelenlegi férőhely kapacitást. Figyelembe véve az évek óta növekvő ellátási szükségletet és a hatályos rendeleteket, indokolt lenne a gondozói létszám növelése (jelenleg 118 fő), továbbá a meglévő intézményi kapacitások bővítése, melynek keretében speciális csoport (sérült, illetve fogyatékkal élő gyermekek részére) kialakítására is sor kerülne.

A város szociális helyzetére jellemző, hogy egyszerre több feszítő problémával kell szembesülnie. A **szociális ellátórendszernek** egy időben kell kezelnie az alacsony foglalkoztatásból, a munkanélküliségből, a folyamatos előregedésből és elszegényedésből, valamint a szociális rászorultak számának növekedéséből adódó feladatokat.

Kecskeméten a szociális ellátórendszer legnagyobb célcsoportját **az idős (60 év feletti) korosztály** adja. Arányuk a városban a teljes népességhez viszonyítva 18%, ami jelentősnek számít, s kijelöli az alapellátások egyik legfontosabb irányát. Ebből is adódóan a településen folyamatosan épült ki az étkeztetés és a házi segítségnyújtás rendszere, melyet az elmúlt évtized folyamán, több gondozóközponton keresztül szerveztek meg. Az igények növekedésével azonban sem az alapellátások struktúrája, sem folyamata nem megfelelő, ezért egyre kevésbé tudja hatékonyan ellátni feladatát.

Az időskorúak szakszerű ellátásában és foglalkoztatásában jelentős szerepet töltenek be az **idősek klubjai** (ahol a gondozottak száma meghaladta a 840 főt) és a **tartós**

bentlakásos, vagy átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények, ahol 644 fő számára biztosítanak ellátást. A szűkös kapacitások következtében az idősek átmeneti otthonában a jogszabályban előírt ott tartózkodási időt az igénybevevők 90%-a gyakorlatilag túllépte, így ezen a területen, valamint az idősek otthona hálózatában jelentős kapacitásbővítés lenne indokolt.

Súlyos problémát jelent a városban **a munkanélküliség és a családok elszegényedése** is, melyet különböző segélyekkel, juttatásokkal, támogatásokkal igyekszik a helyi önkormányzat kezelni. Kecskeméten az állandó szociális segélyben részesülők száma 2000 óta folyamatosan növekedett, s 2004-ben már meghaladta az 1100 főt. Az önkormányzatok által folyósított támogatások közül kiemelkedő jelentőségű a rendszeres és átmeneti segély, a munkanélküliek jövedelempótló támogatása, a lakástámogatás, továbbá a rendszeres és rendkívüli gyermekvédelmi támogatás nyújtása, valamint a gyermekjóléti alapellátások biztosítása.

Az 1980-as évek végétől kiépült a városban a komplex ellátásra törekvő családsegítő szolgálatok hálózata is. Ennek fontos egységei a **Családsegítő Szolgálat** és a **Gyermekjóléti Szolgálat**, melyek munkájukat nehéz körülmények között látják el, s az elmaradt fejlesztések következtében egyre kevésbé tudnak megfelelni a szakterületeket szabályozó rendeletek szakmai követelményeinek.

Fontos szerepet tölt be a városban a **Hajléktalan Gondozó Szolgálat**, mely számos ellátást biztosít (nappali melegedő, éjjeli menedékhely, hajléktalanok éjjeli szállása, utcai szociális munka). Az első hajléktalan szálló 1992-ben nyílt meg a városban, amit később több hónapi bentlakást is lehetővé tevő átmeneti szállássá alakítottak. Ez az intézmény azonban csak részben felel meg a szakmai követelményeknek, ezért új lehetőségek keresése van folyamatban. A városban jelentős erőfeszítéseket tesznek több intézményben (Önkormányzat, Szociális Foglalkoztató, Szociális Szolgáltató Központ) annak érdekében, hogy ne csak az alapvető ellátásokat biztosítsák a hajléktalanoknak, hanem a társadalomba való visszatérésüket is elősegítsék. Ezt célozták a fenti szervezetek segítségével az elmúlt években beindított közösségi programok is.

A város szociális területeken mutatott jelentős erőfeszítései ellenére, több területen (Gyermekvédelmi szakellátások: otthon nyújtó ellátás, utógondozói ellátás; Pszichiátriai betegek nappali intézménye; Fogyatékosok gondozóháza; Pszichiátriai betegek átmeneti otthona; Fogyatékosok otthona) sem tudja biztosítani a megfelelő ellátást, ezért az önkormányzatnak a kistérséggel, a megyével, az egyházakkal és a civil szervezetekkel közösen keresniük kell a megoldást a szociális feladatok biztosítása érdekében.

Közoktatás

A város alapfokú oktatási hálózata az elmúlt öt évben meghatározó változásokon ment keresztül, mely legszembetűnőbben a középiskolai oktatási kínálatának bővülésében, s a gimnáziumi oktatást választók részarányának növekedésében érhető tetten.

A Kecskeméten működő **óvodai feladatellátási helyek** száma évek óta gyakorlatilag változatlan. A 42 óvodai feladatellátási helyen 2004-ben alig több mint 3300 gyermek lett beíratva, ami az 1999-es gyerekszámhoz viszonyítva 15%-os visszaesést jelent. Csökkent az óvodai férőhelyek zsúfoltsága is, a korábbi 110%-os kihasználtság napjainkban 99%-ra mérséklődött, ami megfelelő ellátottsági szintet jelez a városban. A gyerekszám további mérséklődése esetén azonban fel kell készülni néhány óvodai csoport összevonására.

Az **általános iskolai hálózat** a városban 30 feladatellátási helyet foglal magában. A város iskoláiban összesen 10557 diákot tartottak nyilván 2004-ben, ami 600 fős csökkenést jelent 2000-hez képest. A csökkenő gyermekszám önmagában is komoly (pl. szakmai, működtetési, foglalkoztatási – 2000-hez képest több mint 30 fővel csökkent a pedagógus létszám) problémákat vet fel az oktatási hálózatban, amelyet még inkább mélyít a szabad iskolaválasztás, valamint a 6 és 8 évfolyamos gimnáziumi oktatás elterjedése. Ezeknek a tényezőknek köszönhetően, kiéleződött a gyerekekért folytatott verseny az egyes általános iskolák között. A gazdag, jól felszerelt intézmények, valamint a hat és nyolc évfolyamos gimnáziumok tanulókat elszívó hatása következtében, néhány általános iskola sorsa mind nehezebbé válik.

Kecskemét **középiskolai hálózata** a megyei jogú városok viszonylatában átlagosan fejletteknek tekinthető, bár 1999-hez képest jelentős fejlődésen ment keresztül. A középiskolai feladatellátási helyek száma 17-ről 24-re bővült 1999 és 2004 viszonylatában. Ennek megfelelően mind a pedagógusok száma (20%-kal), mind pedig a tanulók száma (14%-kal) jelentős mértékben növekedett. A jelzett időszakban bővült a szakiskolai, speciális szakiskolai ellátás is, az intézmények száma 5-ről 8-ra változott. A feladatellátási helyek száma tehát minden középiskolai oktatási forma (szakiskolai, speciális szakiskolai, gimnáziumi, szakközépiskolai) esetében növekedett. Változott azonban az egyes iskolatípusok iránti kereslet, amit alapvetően a társadalmi igények szabályoztak. Az időszak elejéhez képest közel 2 százalékponttal nőtt a gimnáziumi tanulók aránya, a szakközépiskolásoké gyakorlatilag nem változott, míg a szakiskolák beiskolázási számai csökkentek. Összességében így a város középfokú oktatási intézményeiben, a szakiskolai diákokkal együtt mintegy 10.000 fő tanul napjainkban. Az oktatás szerkezete és a képzési területek is módosultak az elmúlt években. Erősödött a városban a közgazdasági, az informatikai, a művészeti és a nyelvi képzés,

ugyanakkor a szakközép- és szakiskolai képzésnek még jelentős erőfeszítéseket kell tennie, hogy megteremtse az összhangot a helyi gazdaság munkaerőigényével, továbbá alkalmazkodni tudjon a gazdaságfejlesztés tervezett irányaihoz. Ezen cél elérése érdekében hozták létre a **Térségi Integrált Szakképzési Központot**, melynek központi képzőhelyét a Gáspár András Szakközépiskola, Szakiskola és Kollégium keretében alakítják ki. A vezető intézményen kívül további három középiskola (Kandó Kálmán Szakközépiskola és Szakiskola, Kocsis Pál Mezőgazdasági Szakközépiskola és Szakiskola, Széchenyi István Idegenforgalmi, Vendéglátóipari Szakközépiskola, Szakiskola és Kollégium) vesz részt az új típusú oktatásban. A TISZK oktatási kínálatában az alábbi szakmacsoportok jelennek meg (Építőipar, Autóvillamosság, Gépjármű-gépészet, Elektrotechnika-elektronika, Nyomdaipar, Faipar, Kereskedelem-marketing, Üzleti adminisztráció, Környezetvédelem-vízgazdálkodás, Mezőgazdaság, Szakmai idegen nyelv).

A város gazdasági szerkezetében eddig bekövetkezett és várható további lényeges változások, a piacgazdasági körülmények és követelmények, a növekvő technológiai színvonal, s a hazai és európai piacokon erősödő verseny új ismereteket, mentalitást, képzettségeket és képességeket követelnek. **A munkaerőpiac változó igényeit csak a gazdaság szereplőivel szorosan együttműködő, rugalmas, adaptív szakképzési intézményrendszer képes figyelembe venni, követni.**

II.2.5. A város felsőoktatási és tudományos élete

Az elmúlt öt év jelentős változásokat hozott a városban működő felsőoktatási **intézmények** életében. A három nagy hagyománnyal rendelkező iskola (gépipari, kertészeti és tanítóképző) szellemi bázisán, 2000. január 1-én a főiskolai integráció keretében létrejött a Kecskeméti Főiskola, mely három főiskolai karral (Tanítóképző Főiskolai Kar, Kertészeti Főiskolai Kar, Műszaki Főiskolai Kar) kezdte meg működését. Az eredményesebb gazdálkodás és a szakmai munka javítása érdekében 2001-től a Főiskola áttért az egységes bér gazdálkodásra, a Karok normatív finanszírozására, valamint minőségbiztosítási rendszert dolgozott ki és vezetett be. Az oktatási struktúra racionalizálása és az oktatás hatékonyságának, minőségének javítása érdekében egyes tantárgycsoportok (testnevelés, nyelv, informatika, társadalom tudomány) esetében tovább mélyítette az együttműködést. Az elmúlt években a Kecskeméti Főiskola a munkaerőpiaci igények jobb kielégítése érdekében új szakirányokat vezetett be. A felsőoktatási kínálat bővítésében azonban nem csak a helyi főiskola játszott szerepet, hiszen a városban megtalálhatók a **Szegedi Tudományegyetem**, a

Gábor Dénes Főiskola és a **Nyugat-Magyarországi Egyetem** kihelyezett tanszékei, szakjai, oktatási formái (3. táblázat). A növekvő felsőoktatási kínálatnak köszönhetően bővült a Kecskeméten felsőfokú oktatási intézménybe járó **hallgatók száma**. A 2001-ben nyilvántartott 5500 fős hallgatói létszámmal szemben a 2005/2006-os tanévet (nappali, levelező és távoktatási formában) több mint 7200 diák kezdte el.

3. táblázat: A város felsőoktatási kínálata

INTÉZMÉNY	Főiskolai szakok	Szakirányok
Kecskeméti Főiskola		
<i>Kertészeti Főiskolai Kar</i>	Kertészmérnöki alapszak BSc. (N)	Dísznövénytermesztési
		Gyümölcsstermesztési
		Kertészeti vállalkozásfejlesztési
		Kertészeti termékmenedzser
		Ökológiai gazdálkodási
		Szőlőtermesztési
		Zöldségtermesztési
	Kertészmérnök szak (L)	Dísznövény és zöldségtermesztő
		Gyümölcs- és szőlőtermesztő
Menedzsment		
Kertészmérnök szak (T)	Általános kertész	
<i>Műszaki Főiskolai Kar</i>	Gépészmérnöki szak (N, L)	Anyagtechnológiai és minőségügyi
		Automatizálás
		Gyártásinformatikai
		Hűtéstechnikai
		Műanyagfeldolgozó
		Termékfejlesztő
	Műszaki informatikai szak (N, L)	Hálózati technológiák
		Ipari informatika
		Gazdasági informatika
		Autonóm rendszerek
		Gépészeti informatika
	Műszaki menedzser (N, L)	Gazdálkodási
		Marketing
	Mérnöktanári szak (N)	60 kredit teljesítése után a gépészmérnöki és a műszaki informatikai szak hallgatói vehetik fel
	Akkreditált felsőfokú szakképzés (N, L)	Gépipari mérnökasszisztens logisztikai műszaki menedzser-asszisztens (N)
	Szakirányú továbbképzés (N, L)	Minőségi
		Menedzser
		Termékfejlesztő
<i>Tanítóképző Főiskolai Kar</i>	Óvodapedagógus (N, L)	önnálló vagy tanítói szakkal párosítva
	Tanító szak + műveltségi terület (N, L)	Magyar nyelv és irodalom
		Ember és társadalom
		Természetismeret
		Idegen nyelv (angol, német, francia, olasz)
		Informatika
		Vizuális nevelés
		Ének-zene (N)
		Testnevelés (N)

INTÉZMÉNY	Főiskolai szakok	Szakirányok
SZTE és a Károli Gáspár Református Egyetem		
Állam és Jogtudományi Képzés	Jogász (L)	
Gábor Dénes Főiskola		
Távoktatási formában	Informatikus Közgazdász	Közgazdász Gazdasági Informatikus
	Műszaki Informatikus	Mérnök-Informatikus
	Műszaki Menedzser	
Nyugat-Magyarországi Egyetem Alkalmazott Művészeti Intézet		
Szilikátművészeti Tanszék		Szilikátművészeti

Forrás: Iskolai adatközlések 2005.

A hallgatói létszám dinamikus bővülése ellenére megállapíthatjuk, hogy Kecskemét a megyei jogú városok sorában ezzel az értékkel csak a középmezőnyben helyezkedik el. A rendelkezésünkre álló legutóbbi statisztikai adatok alapján láthatjuk, hogy a fajlagos hallgatói létszám tekintetében Kecskemét jelentősen elmarad az azonos közigazgatási és népességi kategóriába tartozó számos város (Veszprém, Eger, Nyíregyháza, Dunaújváros, Sopron, Szombathely) mögött (4. táblázat).

4. táblázat: 1000 lakosra jutó nappali tagozatos felsőoktatási hallgató száma

1999			2003		
Rangsor	Település	Fő	Rangsor	Település	Fő
1	Szeged	92,60	1	Szeged	101,51
2	Veszprém	84,52	2	Veszprém	97,12
3	Pécs	71,77	3	Pécs	87,80
4	Debrecen	62,80	4	Debrecen	72,66
5	Győr	57,28	5	Győr	62,24
6	Eger	50,31	6	Eger	57,53
7	Dunaújváros	45,22	7	Nyíregyháza	53,32
8	Nyíregyháza	41,07	8	Dunaújváros	53,30
9	Miskolc	40,59	9	Sopron	44,81
10	Sopron	35,02	10	Miskolc	41,28
11	Szombathely	34,84	11	Szombathely	35,39
12	Kaposvár	30,03	12	Kecskemét	32,00
13	Kecskemét	27,04	13	Székesfehérvár	30,85
14	Zalaegerszeg	22,64	14	Kaposvár	30,17
15	Szolnok	22,63	15	Szolnok	24,95
16	Székesfehérvár	21,95	16	Zalaegerszeg	23,40
17	Szekszárd	19,89	17	Szekszárd	22,19
18	Békéscsaba	17,55	18	Salgótarján	17,88
19	Salgótarján	16,20	19	Tatabánya	16,46
20	Tatabánya	10,89	20	Békéscsaba	15,96
21	Hódmezővásárhely	7,24	21	Hódmezővásárhely	7,31
22	Nagykanizsa	0,25	22	Nagykanizsa	4,96

Forrás: KSH TSTAR 1999-2003

A hallgatói létszám további emelése a jelenlegi keretek között nemigen lehetséges. Megfigyelhető ugyanis a felsőoktatás területén is egyre élesedő verseny. A Bolognai-folyamat eredményeként ugyan számos szakot sikerült akkreditáltatni (pl. Gépészmérnöki, Környezetgazdálkodási agrármérnök, Gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnök) a Kecskeméti Főiskolán, ugyanakkor ez nem eredményezett keretszám bővülést. Az Unió csatlakozásunkat követően a **Főiskolának és az Önkormányzatnak** – a korábbi időszakokhoz képest – **jelentős mértékben megnőtt a felelősége a versenyképes, valamint a fejlesztési irányokhoz illeszkedő oktatási struktúra kialakítása és fejlesztése terén.** Éppen ezért a jövőben is támogatni kell minden olyan kezdeményezést (ld. Josef von Ferenczy Nemzetközi Médiamenedzser- és Kommunikátorképző Intézet, Kreatív Tudásközpont Projekt, Innováció- és tudásorientált fejlesztés), amely elősegíti a város felsőoktatási kínálatának növelését, a gazdasági, kutatás-fejlesztési és oktatási intézmények kapcsolatának megerősítését, a vállalkozások innovatív képességének, valamint a város hazai és nemzetközi megítélésének javítását.

Kutatás-fejlesztés

A város kutatás-fejlesztési hálózata az elmúlt évek folyamán meghatározó változásokon nem ment keresztül, **a kutatás-fejlesztés intézményi háttere és lehetőségei nem javultak.** Az állami intézmények alapfinanszírozási problémái továbbra sem megoldottak. A város kutatás-fejlesztési intézményei közül csak kevesen tudtak élni a 2003-ban újonnan létrehozott Kutatási és Technológiai Innovációs Alap által biztosított forrásokkal, melyek a versenyképesség erősítését, a fenntartható fejlődés elősegítését, a kutatás-fejlesztés és a létrehozott új tudás alkalmazásának megfelelő mértékű és kiszámítható finanszírozását célozza.

Nehéz helyzetben vannak a főiskola tanszéki, valamint az állami intézmények kutatóhelyei a szűkös állami kutatási források miatt. Az intézmények ezért az elmúlt öt évben bővíteni próbálták piaci kapcsolataikat, különböző hazai és nemzetközi kutatásokban vettek részt. Nem sikerült azonban számottevően bővíteni a helyi kutatás-fejlesztési intézmények és a városi vállalkozások közötti szorosabb együttműködéseket. A helyi vállalkozások továbbképzéseiket, oktatási, kutatási programjaikat még napjainkban is nagyrészt saját erőből, vagy városon kívüli szakértőkkel, intézményekkel valósítják meg. Ennek hátterében nem csak az eltérő szakmai profil, vagy a bizalomhiány húzódhat meg, hanem a kapcsolatfelvétel elmaradása, az együttműködési készség hiánya is. **A jövőben** ezért

nagyobb figyelmet kellene fordítani a vállalati és a kutatás-fejlesztési szféra „egymásra találására”, mely mind a két fél részéről jelentős alkalmazkodóképességet követel meg.

Kevés a városban az innovatív vállalkozás. Kecskeméten kutatás-fejlesztéssel mintegy 50 vállalkozás foglalkozik, nagyobb részük azonban a kisebb hozzáadott értéket előállító humán-, közvélemény- és piackutatás területén működik. Műszaki kutatás-fejlesztést alig több mint egy tucat vállalkozás végez (ezek közül a legjelentősebbek, a KÉSZ Kft és a Knorr Bremse Kft.), ami a város méreteihez és gazdasági teljesítményéhez mérten nagyon kevés.

A városi gazdaság versenyképességének megőrzése és további fejlesztése érdekében ezért a jövőben kiemelt hangsúlyt kell fektetni az innovatív vállalkozások támogatásának és letelepítésének ösztönzésére. Ezt a folyamatot nagymértékben elősegítené az a program, amely már évekkel ezelőtt megfogalmazta egy olyan az innovációs és technológiai fejlesztési központ felállítását, ahol a kutatási eredmények piaci hasznosításához szükséges háttérfeltételek adottak lennének.

A K+F vállalkozásokon kívül jelentősebb kutatás-fejlesztési kapacitással rendelkezik a városban a Kecskeméti Főiskola, a Zöldségtermesztési-, a Szőlészeti és Borászati Kutatóintézet, az MTA RKK Alföldi Tudományos Intézete, valamint a Kiskunsági Nemzeti Park. A felsorolt intézmények, a helyi vállalkozások és az Önkormányzat közötti kapcsolatok azonban nem kielégítők, a felsorolt három szférában felhalmozódott szellemi, gazdasági és kapcsolati tőke együttes hasznosításában kiaknázatlan erőforrások rejlenek még.

II.2.6. A településkörnyezet állapota, környezetvédelem területén elért eredmények

Környezetvédelmi kihívások és az elért eredmények

A városfejlesztési koncepció elfogadása óta az ország a **II. Nemzeti Környezetvédelmi Program** (NKP II.) megvalósításának időszakába lépett. Ez az elmúlt években – a környezeti mutatókkal szemben támasztott lakossági elvárások és igény kielégítése mellett – az Európai Unió csatlakozással együtt – új kihívásokat jelentett Kecskemét számára. Még fontosabbá vált az eredményes és hatékony, demokratikus környezetpolitika és környezetgazdálkodás kialakítása és megerősítése, melyek fő célja a kedvező életminőség megteremtése a város minden lakója számára. Továbbá meghatározó kihívás maradt a környezeti infrastruktúra tökéletesítésének, az értékek megőrzésének összeegyeztetése a gazdasági fejlődéssel és a városi lakosság környezetbiztonságának javításával.

Az eddigiekben a városnak a környezeti értékek¹ közül – elismerésre méltó módon – sikerült sokat megőrizni, s a fenntarthatóságra való törekvés számos területen eredményes volt. A környezetgazdálkodás ugrásszerűen fejlődött. Az évek óta töretlen fejlesztési kedvben nagy szerepet játszik a lakossági kezdeményezések önkormányzati támogatása, illetve az országban elsőként létrejött Víziközmű Társulat. A társulat szervezésében 1999-2002 között több mint 1500 ingatlan bekötésére került sor a vezetékes ivóvízvezeték-hálózatba, s mára Kecskemét vízellátása gyakorlatilag megoldódott. 2004-ben megvalósult a közműfejlesztési program is (47 ezer m² új útfelület, 70 km ivóvízvezeték épült) és további felzárkózás történt a vezetékes víz és gáz kiépítése terén².

A város környezeti problémáinak sorában az egyik neuralgikus pont volt hosszú éveken keresztül a **hulladékgazdálkodás** kérdése, s ezen belül is a hulladékgyűjtés megszervezése, mely az elmúlt években jelentős fejlődésen ment keresztül. Meg kell azonban említenünk, hogy a folyamat még nem fejeződött be, így vannak olyan területek, mint a szelektív hulladékgyűjtés kérdése, amely még napjainkban sem teljesen megoldott.³

Megállapítható tehát, hogy **az elmúlt években a városi és városkörzeti problémák megoldására tett törekvések nagyrészt összhangban voltak az EU „Városi környezet tematikus stratégiája” című kapcsolódó dokumentumaiban, és a II. Nemzeti Környezetvédelmi Programban megjelölt, városi szinten alkalmazható környezetpolitikai célkitűzésekkel.** A városi környezetvédelmi alprogram elkészítése és végrehajtása is ezen irányokba történt és történik. Ennek része a vízminőség védelmi⁴, a szennyvíz- és a hulladékgazdálkodási program és a hozzá kapcsolódó projektek, a levegőtisztaság védelmi, a szilárd légszennyező komponens területi zónájának kijelölése, valamint a zaj- és rezgésvédelmi program.

¹ A környezeti értékek lehetnek az átalakított természetes környezet részei; pl. fasorok, parkok egyéb zöldterületek és az épített környezet objektumai; műemlékek, városképet meghatározó épületek, utcárszek.

² 2002-2003 folyamán mintegy 700 ingatlanbekötés történt az ivóvízhálózatba, 2004-ben pedig megvalósult a Kecskeméti Víziközmű Társulat történetének legnagyobb vezetékes vízellátási programja, csaknem 1600 ingatlan ingatlanránakötéssel. Gázközműre 2004-ben 576 ingatlan kötött szerződést.

³ Kecskemét önkormányzata ISPA-pályázatot nyújtott be a nagytérség korszerű hulladékgazdálkodásának támogatására. A pályázat pozitív elbírálást kapott Brüsszelben. A projekt teljes költsége 6 milliárd forint, ebből Kecskeméten 1,1 milliárd forint értékű beruházás valósul meg. Ennek része egy hulladékválogató mű, két hulladékudvar, a régi, már lezárt városi szemételep rekultivációja és 49 gyűjtősziget kialakítása, 5000 darab, a szelektív hulladékgyűjtést szolgáló lakossági gyűjtőedény kihelyezése, valamint öt hulladékszállító gyűjtőautó vásárlása. A projekt végrehajtásával megvalósul a szelektív hulladékgyűjtés, a hulladékok megfelelő kezelése, ártalmatlanítása és bizonyos hulladékfajták újrafelhasználása. Továbbá egy komplex építési és bontási hulladékgazdálkodási rendszer kiépítés is folyamatban van.

⁴ Az unió támogatásával megvalósuló program keretében Kecskemét mellett 216 település több mint egymillió lakója jut jó minőségű ivóvízhez a Dél-Alföldön. Az összesen 110 milliárd forintos beruházás 2009 végére valósul meg.

A közeljövőben az ISPA támogatások elnyerésével, (10 Md forint) modern, Európai Unió szintjének megfelelő infrastruktúra épülhet ki. Az elkövetkező beruházások keretében bővül a szennyvízcsatorna-hálózat,⁵ új komposztálóüzem épül, valamint üledékiszap-sűrítő és víztelenítő berendezések kerülnek beépítésre. Az ISPA csatornázási programjával párhuzamosan zajlik majd egy út- felújítási és helyreállítási program is. A lakosság segítségét igénybe véve, folytatódik az az önkormányzati, illetőleg a lakossági önerős közmű- és útfejlesztés, melynek eredményeképpen 1999-től 2003-ig tartó időszakban, évente átlagosan 10-17 ezer négyzetméter út, 8 ezer folyóméter gázvezeték, 11-12 ezer négyzetméter járda is megépült.

A városi környezetvédelem előtt álló feladatok

A környezeti beruházások és a településkörnyezet fejlődése ellenére **a környezet megóvása érdekében tett intézkedések hatékonysága még mindig nem éri el az optimális szintet.** A város megfelelő környezeti minőségének megvalósítását nehezíti, hogy a város, mint lakóhely, illetve az egyéb – termelő, szolgáltató – funkciók között versenyhelyzet alakul ki, amelyben a város lakhatósága bizonyos esetekben háttérbe szorulhat. **Kecskemét környezeti konfliktusainak háttérében ezek a funkcionális kiegyensúlyozatlanságok, valamint a településszerkezet problémái és a településfejlesztés és -rendezés kérdéseinek tisztázatlansága állnak.** Ehhez kapcsolódnak a kommunális ellátás és település-fenntartás, -üzemeltetés további hiányosságai, illetve az egyéb hatótényezők, pl. a közlekedés szennyezőanyag-kibocsátása, a zaj- és rezgésterhelés.

Az egészséget befolyásoló környezetszennyezés bizonyos tényezői csökkentek, mások növekedtek, összességében azonban továbbra is számottevő terhelést jelentenek. **Emelkedik az allergia, az asztma, az idült légzőszervi megbetegedések száma, nő a zaj okozta stressz előfordulási gyakorisága.** Különösen nagy környezet-egészségügyi kihívás a rendkívül erősen allergizáló pollent termelő növények által borított területek nagysága, melynek érdemi visszaszorítása, s megfelelő kezelése a közeljövő egyik meghatározó feladata lesz.

⁵ Az ISPA szennyvízprogram megvalósítása során Kecskeméten, mintegy 130 km szennyvízgyűjtő hálózat és hozzá kapcsolódóan 70 km bekötő vezeték fog épülni. A város térségében, a program befejezésekor a csatornázottság várhatóan meghaladja majd a 80 %-ot (jelenleg ez az arány 53 %).

A jövőben magasabb ivóvíz-ellátási és szennyvíztisztítási normáknak kell megfelelni, ami további jelentős technológiai fejlesztéseket kíván. Az Európai Unióban a minőségi követelmények, néhány paraméter tekintetében szigorúbbak a magyar előírásoknál. Ezért a társaságnak által szolgáltatott víz uniós határértéket meghaladó vas-, mangán- és arzéntartalmának csökkentéséhez a jelenlegi technológiát módosítani kell, vagy új technológiai lépcsőt kell megépíteni.

III. Kecskemét a térben

III.1. Kecskemét helye a megyei jogú városok között

Kecskemét több mint 100 ezer lakosával nagyságrendben a hetedik helyet foglalja el a megyei jogú városok között. Az egyetlen Nyíregyháza kivételével csak régióközpont szerepkört is betöltő centrumok előzik meg a rangsorban.

Huszonöt – a társadalmat, a gazdaságot és az infrastruktúrát – felölelő mutató 1999-2003 közötti vizsgálata alapján Kecskemét helyezése a rang-sorrendben 11 esetben javult, míg 8 esetben romlott.

A demográfiai jellegű adatokat tekintve Kecskemét ezen városi körben mindig az első háromban található, ami azt jelzi, hogy stabil, lassan növekvő népességet tudhat magáénak, ráadásul a fiatalok aránya a népesség egészében – a romló mutatók ellenére – is kedvezőbb képet mutat, mint a megyei jogú városok többségében.

A mutatókat tovább **vizsgálva Kecskemét kétarcúsága a legszembetűnőbb. A jövedelmi viszonyokat kifejező statisztikákban**, mint például az 1000 lakosra jutó gépkocsik számában, vagy a lakáshelyzetre vonatkozóknak **az élmezőnyhöz tartozik**, míg a műszaki **infrastrukturális mutatók terén**, (mint pl. csatornázottság, belterületre jutó burkolt utak aránya) csak **az utolsó helyeket foglalja el**. Ez típusú lemaradás nemcsak a városra, hanem egész Bács-Kiskun megyére jellemző. Ennek oka, hogy mind a megyére, mind Kecskemétre jellemzőek a szórványtelepülések (a tanyák), melyek szolgáltatásokkal való ellátása költségigényes és nehezen megvalósítható.

A **gazdasági mutatókat tekintve a város a középmezőnyben helyezkedik el, a munkanélküliségre vonatkozó adatok átlag körülinek mondhatók**. Az 1000 lakosra jutó vállalkozások és vendégéjszakák tekintetében szintén átlagos teljesítményű Kecskemét gazdasága a megyei jogú városok között.

Kecskemét összességében átlag körüli helyet foglal el a megyei jogú városok közötti rang-sorrendben. A város demográfiai helyzete az összevetés alapján kedvezőnek mondható. A műszaki infrastrukturális mutatók kivételével az összes többi paraméter alapján a középmezőnyhöz tartozik.

III.2. Kecskemét vonzáskörzete

Kecskemét 50 km-es vonzáskörzetében 81 településen 490 000 fő él (2003-as adat). A 81 településből 14 városi jogállással is rendelkezik. A vonzáskörzet területének nagy része a

Homokhátság természeti tájához tartozik, kivéve a nyugati részt – Kunszentmiklós és Szabadszállás térségét –, mely a Duna-menti síkság része.

Településhálózatát tekintve e mesterségesen lehatárolt térrészlet szinte szabályosan a Christaller központi helyekről megfogalmazott elméleti modelljének (1933) a sajátosságait mutatja. A térségben a központokhoz – Kecskeméthez – tartozó területek hatszöghálót alkotva fedik le a teret, s a hatszögek csomópontjában alacsonyabb rangú és szerepkörű központokkal.

A népességszám változását tekintve 1980 és 1990 között Kecskemét kivételével szinte mindegyik vizsgált település népessége csökkent. 1990 és 2001 között a helyzet megváltozott, mert míg a várostól délre fekvő községek lakosság száma kevés kivételtől eltekintve csökkent, addig északnyugaton – Budapest agglomerációjának kiterjedése hatására – ennek ellenkezője volt megfigyelhető. Ezt a változást több tényező is elősegítette (pl.: Budapest gyorsabb elérésének lehetősége, kedvezőbb ellátottsági viszonyok, bővülő munkalehetőségek).

A 2001-2003 közötti időszakban differenciáltabb a kép, hiszen **a Kecskemét környékén már korábban is zajló szuburbanizációs folyamat sokkal inkább kiteljesedett.** Ezt a város közeli falvak népességének növekedése és pozitív vándorlási egyenlegük is alátámasztja.

A foglalkoztatás térbeliségéről, illetve az ingázásról készült térképek alapján elmondható, hogy a Kecskeméten és a környező városi központokban az aktív keresők jórészt helyben dolgoznak. Kecskemétet délről körülvevő települési gyűrűben viszont a 30%-ot is eléri az ingázók aránya. A térség északnyugati részéhez tartozó településeken szintén magas ez az arány, de itt Budapest az ingázás elsődleges iránya.

A városok és a Kecskemét környéki települések standardizált „szupergravitációs” indexét ábrázoló térképek is hasonló képet mutatnak. A demográfiai, gazdasági és szolgáltatási adatokat tartalmazó összesített mutatók ábrája az egymás melletti ill. a vizsgált térbe eső települések egymásra gyakorolt vonzásának erősségét mutatja. **Kecskemét vonzáskörzete kiterjed az 50 km-es zóna egészére,** de az északi települések (Pest-megye) jól ellátottak, így hatása ott kevésbé érvényesül. Ebben a településcsoportban Budapest vonzása is jelentős, de az alapvető szolgáltatások elérésében – még ebben a települési körben is – meghatározó szerepe van Kecskemétnek. Az ábra összességében arra is rámutat, hogy **Kecskemét térbeli helye alapján – bizonyos tekintetben, – mintegy félmillió tényleges vonzáskörzettel rendelkezik, melyet erőteljesebben figyelembe kellene venni a város gazdasági potenciáljának tervezésekor.**

III.3. Kecskeméti kistérség

A kecskeméti kistérségbe 18 település tartozik, ezek közül négy városi jogállású. A kistérség 168 000 fős lakónépességének 81%-a városokban él (136 000 fő). A népesség száma 2000-2003 között elsősorban stagnált, bizonyos településeken a szuburbanizációs folyamat hatására enyhén nőtt (pl.: Ballószög, Helvécia, Kerekegyháza, Lajosmizse, Felsőlajos,)

A vizsgált területen a születések száma hullámzó, egyértelmű trend nehezen mutatható ki, de inkább csökkenő tendenciát mutat. A halálozások száma mérsékelten nő. A két tényező összegződésének eredményeképpen – akárcsak az országban – enyhén növekvő természetes fogyás figyelhető meg. Az oda- és elvándorlások száma a kistérségben egyaránt növekszik, a vándorlási egyenleg még pozitív, de értéke csökkenő. Ez a térség dinamikájának is részben kifejezője.

A fiatalok száma gyorsan, évi mintegy 400 fővel csökken, míg az időseké ennél lassabb ütemben emelkedik. Az iskolai végzettségre vonatkozó statisztikák általánosságban kedvezőnek tekinthetők, és a változásai is kedvezőek.

A népesség gazdasági aktivitása sajnos alacsony, még az országos átlaghoz viszonyítva is kedvezőtlen értéket mutat. **Kistérségi szinten 100 aktív keresőre 148 inaktív és eltartott jut** (96591 fő eltartott és inaktív, 64589 fő foglalkoztatott).

A foglalkoztatási szerkezetet tekintve a mezőgazdaságban dolgozik a keresők 7%-a, ami a térség ilyen irányú hagyományait, és a még ma is meglévő kedvező adottságait tekintve alacsonynak mondható (ugyanakkor növelésére a jelen piaci körülmények között nem látszik reálisnak). Az iparban dolgozik a foglalkoztatottak 33%-a, míg a szolgáltatásokban 60%-a. **A munkanélküliség enyhén csökkenő trendet mutat.** A női munkanélküliség abszolút számban 1999-2003 között minden évben meghaladta a férfiakét.

A térségben a gazdaság mind a vállalkozások, mind a kiskereskedelmi üzletek, mind a vendéglátóhelyek számának növekedését alapul véve bővülőnek mondható. Alátámasztja ezt az épített lakások számának gyors emelkedése is, mely az építőipar számára volt kedvező. A turizmus stagnáló képet mutat. 1999-2003 között érdemben nem nőtt a vendégek száma, sőt a külföldiek száma 2003-ban jelentősen csökkent.

A kistérség településeinek társadalmi dinamikáját összességében kedvezőnek mondhatjuk (2001-es számítások alapján). Három község kivételével mindegyik funkciógazdagnak minősíthető. 1990-hez képest 2001-re négy település intézményi-funkcionális minősítése javult.

IV. A településfejlesztési koncepció fejlesztési prioritásainak áttekintése, aktualizálása

Szakmai meggyőződésünk és felfogásunk szerint Kecskemét város 2002-ben elfogadott hosszú távú fejlesztési koncepciójában kijelölt stratégiai célok és fejlesztési prioritások alapvetően helyesek és ma is tarthatók. (ld. ábra a fejezet végén)

Az aktualizálás során áttekintettük a településfejlesztési koncepció elkészültétől eltelt közel négy év városi folyamatait, eredményeit. Figyelembe vettük a 2001 óta elkészült szakági fejlesztési programokat, továbbá a jövőre vonatkozó városi terveket, elképzeléseket. A megvalósított beruházások, a folyamatban lévő fejlesztések, valamint a jövőre vonatkozó programok és tervek alapján áttekintettük a fejlesztési prioritások teljesülését és a hozzájuk tartozó fejlesztési program-irányok eddigi megvalósulását.

1. Versenyképes és sokoldalú gazdaságfejlesztés

Kecskeméten az elmúlt öt év folyamán a **vállalkozói aktivitás** jelentős mértékben növekedett, amely elsősorban a mikro-, kis és középvállalkozások körében volt leginkább érzékelhető. Kecskemét gazdasági környezete vonzóbbá vált, melyet bizonyít, hogy magas szintű gazdasági, üzleti és pénzügyi szolgáltatók telepedtek le a városban, illetve az itt lévők komoly fejlesztéseket hajtottak végre. A város elérhetőségi viszonyai ugyan nem javultak meghatározó mértékben, mégis több, a raktározáshoz és logisztikához kapcsolódó fejlesztés valósult meg. Kedvező folyamatként értékelhető, hogy a városban telephellyel rendelkező nagyobb vállalkozások (pl. KÉSZ Kft., Phoenix Mecano, Graboparkett Kft, Knorr-Bremse Kft.) jelentős beruházásokat és létszámbővítést hajtottak végre, ami elégedettségüket, a kedvező gazdasági környezet meglétét jelenti.

Új feldolgozóipari nagyberuházás viszonylag kevés (pl. Goessler Kuverts Kft.) valósult meg a vizsgált időszakban, ezek az esetek többségében olyan tevékenységi területeken (pl. élelmiszeripar EMC-Food Kft.) jöttek létre, melyek hagyományokkal rendelkeznek a városban. **A város gazdasági szerkezetének diverzifikálása** folyamatosan megy végbe, melyben a fő irányt a kereskedelem (Metro, Baumax, Malom, Autószalonok) és a szolgáltatások (számítástechnika, informatika) előretörése képezi.

A **lokális és regionális beszállítói hálózatok** bővülése is elsősorban a kereskedelem területén ment végbe, ugyanakkor a mezőgazdaságban és a feldolgozóiparban jelentős elmaradásokat tapasztalhatunk ezen a téren. A beszállítói hálózat bővítésének, a klaszterek

képződésének legnagyobb gátját az elmaradt beruházások, a minőségbiztosítási rendszerek, illetve a kapcsolati tőke és a kooperációk hiánya képezi.

Az elmúlt években nem sikerült látványos eredményeket felmutatni a **kertkultúra megújítása és a tájfenntartó gazdálkodás** meghonosítása területén sem, pedig ehhez Kecskemét adottságai, termelési hagyományai, szakember gárdája is adott lenne. Ezen a téren jelentős kormányzati segítségre, valamint a városban jelenlévő élelmiszeripari üzemek és a termelők közötti kooperációs kapcsolatok bővítése indokolt.

Összességében megállapíthatjuk, hogy a város a versenyképes és sokoldalú gazdaságfejlesztés kialakítása terén megtette az első lépéseket, ugyanakkor a város gazdasági szerkezetében kevés a magas hozzáadott értéket előállító tevékenység, hiányzik egy karakteres húzóágazat, s a meglévő mezőgazdasági és élelmiszeripari adottságaival is csak nehezen tud élni. Nem minden területen megfelelő a vállalkozások kiszolgálása, mélyíteni szükséges az önkormányzat, az oktatási intézmények, a kamarák és a vállalkozók közötti kapcsolatokat. A felsoroltakból adódóan a prioritás teljesülése csak részben valósult meg, a gazdaság diverzifikálásában a jelenleginél nagyobb hangsúlyt kell fektetni a tudásalapú, innovatív gazdaság kialakítására.

2. Tradíciókon túl, új energiákra is alapozó centrumváros fejlesztése

Az elmúlt öt évben a város erőfeszítéseket tett **új irányokra nyitott térbeli kapcsolatok** fejlesztésére, mely leginkább az európai viszonylatú testvérvárosi kapcsolatok (Grossenhain, Lendinara, Lidköping, Beregszász, Rodostó, Galánta, Shkodra, Sepsiszentgyörgy) bővítésében öltött testet. Nagy lehetőségek rejlenek még az Unió kapcsolatok bővítésében, interregionális gazdasági, kulturális és kutatási programok megvalósításában, melyek eddig csak az előkészítés fázisáig jutottak. Országos, illetve régiós szinten új térbeli kapcsolatok nem alakultak ki, ebben változást – a Szegedig, majd az országhatárig meghosszabbított – M5-ös autópálya, a megvalósításra váró M8-as közlekedési folyosó, továbbá a Régiók funkciókkal és forrásokkal történő feltöltése, valamint a kistérségi és vonzáskörzeti kapcsolatok bővülése hozhat.

Kecskeméten kevés **új területellátó-szervező funkció** befogadása, vagy kialakítása történt meg az elmúlt időszakban. Ezek közül említést talán csak a Többcélú Kistérségi Társulás, illetve a Megyei Kórház – beruházásában megvalósult – új gasztroenterológiai, valamint onkoradiológiai központja érdemel említést. A többcélú kistérségi társulás elsősorban a Kecskemét és szűkebb környezetének területfejlesztési, oktatási és szociális részfeladatainak ellátásában igyekszik szerepet játszani, míg az egészségügyi beruházások új

regionális szerepkör betöltését teszik lehetővé Kecskemétnek. További területellátó-szervező funkciók befogadására, létrehozására, óriási szüksége lenne a városnak. Ilyen funkció lehetne a Vidékfejlesztési Hivatal Kecskeméten történő letelepítése, melynek érdekében a városnak jelentős lobbitevékenységet kellene folytatnia.

Új és meghatározó térségi funkciót, valamint gazdasági lehetőségeket hordozhat az **integrált logisztikai és szolgáltató rendszerek** bővítése is. Ezen a területen két nagyobb fejlesztés ment végbe a Bertrans Rt. és a Méta Kft. beruházásainak köszönhetően 2001 és 2005 között. A további beruházásokat azonban hátráltatják a város közelében (pl. Budapest, Vecsés, Dunaújváros, Szolnok) megvalósult, illetve megvalósulás előtt álló hasonló típusú fejlesztések, a lassan épülő K-Ny-i forgalmi folyosó, valamint a városban és térségében hiányzó kereskedelmi repülőtér, illetve nagyobb ipari üzemek.

Az elkészült turizmus-fejlesztési koncepció is jelzi, hogy kiaknázatlan lehetőségeket rejt a turizmus és idegenforgalom a város számára. Ennek ellenére jelentős szálláshelybővítő beruházások az elmúlt négy év folyamán nem történtek a városban és környékén. Bár a település igyekszik erősíteni Kecskemét fesztiválváros jellegét, s a kulturális beruházások egész sorát hajtja végre (pl. Erdei Ferenc Művelődési Központ), vagy tervezi (pl. Zeneház, Népi Iparművészeti Központ), továbbá tudományos és sportesemények szervezésében vesz részt, ennek ellenére **a város és térsége idegenforgalmi kínálatának összehangolt fejlesztése** még várat magára. Nem tekinthető sikeresnek a Széktói Strand Élményfürdő és Csúszdapark létrehozása, az öko- és termálturizmus kiszélesítésére tett kísérletek, továbbá a lovas turizmus feltételrendszerének kialakításában is vannak hiányosságok.

Az új energiákra alapozó tudatos városfejlesztés kiemelt területe kell, hogy legyen a **tudatos városmarketing**, amely szintén várat magára. Kecskemét városfejlesztésben (pl. Főtér rekonstrukció, Városháza felújítás, Cifrapalota) tett erőfeszítései (bár ezek nem mindig ellentmondás mentesek), a kulturális örökség ápolásában játszott szerepe (Kodály-örökség, Bozsó gyűjtemény, Magyar Fotográfiai Múzeum), valamint a külkapcsolatokban és a környezetvédelemben tett lépései figyelemre méltóak, melyeket országos, sőt nemzetközi szinten is elismernek (A Kultúra Magyar Városa, Európa Zászló, Európa Plakett). Ennek jelentősebb propagandát kellene kapnia, mind az Interneten, mind pedig az országos és nemzetközi fórumokon. Törekedni kellene továbbá arra, hogy a kialakítandó marketing koncepcióban ezek az elemek kiemelt hangsúlyt kapjanak.

A 2002-ben elfogadott településfejlesztési koncepció prioritásai közül talán ez a második az, amelynek megvalósításában a legkevesebb előrelépés született, s ahol a legnagyobb hiányosságok mutatkoznak. A városnak a jövőben kapcsolatrendszerét

felhasználva jelentős erőfeszítéseket kell tenni, hogy új funkciók befogadására alkalmas legyen, térségi kapcsolatait bővítse, s versenyképes gazdaságszerkezetet alakítson ki.

3. A kulturális és szellemi élet fejlesztése a tudásalapú társadalomban

Kecskemét az új évezred küszöbén nagyon helyesen ismerte fel a pezsgő kulturális étellel rendelkező városban rejlő lehetőségeket, mely nem csak a helyi lakosság kultúra iránti igényét erősíti, de hatással van a művészetek és a tudomány fejlődésére, az idegenforgalomra, a médiajelenlétre, a város hazai és nemzetközi ismertségére, az élhető város képének kialakítására és az identitás növelésére egyaránt.

A megvalósított programokból érezhető az önkormányzat azon törekvése, hogy a kulturális, gazdasági, gasztronómiai, tudományos és sport rendezvények egész éven át tartó láncolata jöjjön létre a városban. A különböző rendezvényeken belül is kiemelt hangsúlyt fordítanak a több napos, s jelentős vendégkört vonzó **fesztiválokra** (Kecskeméti Animációs Filmfesztivál, Hírös Hét Fesztivál, Európa Jövője Nemzetközi Gyermekek és Ifjúsági Találkozó, Kodály Fesztivál, stb.), amelyek közül, egyre több nemzetközi elismertségnek is örvend. A város tervezett fejlesztései alapján megállapítható, hogy a kulturális sokszínűség kialakításának, a kulturális kínálat bővítésének (intézmények, fesztiválok, rendezvények, konferenciák) a jövőben meghatározó szerepet szánunk a város lehetséges kitörési irányainak meghatározásában. Ezt a törekvést példázza a Dán és a tervezett Japán kulturális intézet felállítása és támogatása.

A kulturális élet és a kulturális „ipar” erősítése mellett Kecskemét elkötelezte magát az „**intelligens tudásváros**” kialakítása mellett is. Ennek érdekében számos területen történt előrelépés. Elkészült 2001-ben az Intelligens Kecskemét és Kistérsége Stratégiai Program, valamint Kecskemét és Kistérsége Innovációs Stratégiája. A városban jelentős módon fejlődött az oktatási kínálat, bővült a felsőoktatási intézményekbe járók száma, s előtérbe került az informatika oktatása. Az informatika társadalmasítása érdekében több eMagyarország pont nyitotta meg kapuját a városban, megújult a városi honlap, s jelentősen bővült a városhoz köthető tartalom az Interneten. Folyamatosan bővülnek az Internet elérhetőségi lehetőségek, a városban több helyen igénybe vehető a vezeték nélküli (WiFi) szolgáltatások, s a közeljövőben elkezdődik a városi optikai gerinchálózat építése is. Örövendetesen bővülnek az informatikai alkalmazások, melynek keretében a következő évtől beindul az az elektronikus ügyviteli rendszer, amely a város lakóinak lehetővé teszi a hivatali ügyek Interneten keresztüli gyors intézését. Az „intelligens tudásváros” kialakítását célozza az a Kreatív Tudásközpont Program is, amely széles társadalmi támogatottságot élvez. Látható

tehát, hogy az első lépések megtörténtek a tudásalapú város kialakítása irányába. Kérdés azonban, hogy milyen társadalmi programok indulnak, kialakul-e a rendszer működtetéséhez szükséges kritikus tömeg, s létrejönnek-e azok az alkalmazások, melyek egy demokratikusan felépülő, jóléti társadalom igényeinek mindenben megfelelnek?

Egy ilyen intelligens város kiépülése nagyban segítené **a lakossági identitás megerősödését** is, melynek legmélyebb gyökerei a civil szervezetek és lokálpatrióta egyesületek keretein belül figyelhetők meg. A helyi társadalom összefogására, a kultúránk ápolására, önazonosságunk meghatározására, soha nem volt akkora szükségünk, mint az Európai Unió csatlakozásunkat követően, napjaink globalizálódó, értékvesztő világában. Ezért támogatandó minden olyan szervezet (Kecskeméti Ifjúsági Kerekasztal, Porta Egyesület, Kultúrkörök stb.) és kezdeményezés (városvédő mozgalmak, fesztiválok, városi rendezvények) mely az összetartozás érzését erősíti, s biztos fogódzkodót ad a város lakóinak, illetve nem enged teret a (politikai, vallási és etnikai) széthúzásnak. Az identitás és a társadalmi tolerancia kialakítása a város elemi érdeke, mely minden módon támogatandó.

A város kulturális és szellemi élete az elmúlt évek során meghatározó mértékben gyarapodott. A megfogalmazott prioritás és program-irányok megfelelő fejlesztési igényeket fogalmaznak meg, melyre jelentős társadalmi igény mutatkozik, az irányok, s a megfogalmazott feladatok ezért időszerűek, s továbbvitelük indokolt.

4. Oktatási rendszerek fejlesztése és harmonizálása

A jelzett prioritás Kecskemét hosszú távú fejlődése szempontjából az egyik, ha nem a legfontosabb fejlesztési irány. Ugyan elmondható, hogy a város oktatási életében számos előremutató kezdeményezés valósult meg, mégsem mondhatjuk el, hogy a városban kialakult volna egy **új kihívásokra reagálni tudó oktatási vertikum**.

A csökkenő gyerekszám, az iskolák között megfigyelhető szakmai, eszköz- és felszereltségbeli különbségek, az oktatási szakmán belüli viták, a gyermekekkel egyre kevesebbet foglalkozó családok, illetve az iskolák között kialakult verseny nem segíti elő az oktatás színvonalának növekedését. Átalakulóban van az oktatás struktúrája (6 és 8 osztályos gimnáziumok jöttek létre, Térségi Integrált Szakképzési Központ kezdi meg működését, a felsőoktatás áttér a Bolognai rendszerű képzésre, stb.) ami talán majd lehetőséget teremt az iskolák közötti jobb átjárhatóságra, sajátos készségek, képességek elsajátítására. Egyenlőre azonban megállapítható, hogy oktatási rendszerünk nem készült még fel a munkaerőpiaci kihívásokra, hiszen sok iskolában nem állnak rendelkezésre az új típusú oktatási anyagok, s az

oktatási irányokat, tantárgyakat sem a piaci igények határozzák meg, hanem a tanári kar sajátos tudása, képességei.

A felsőoktatási képzés és integráció szélesítésében 2000 óta meghatározó változások mentek végbe. A felsőoktatás átalakítását számos tényező hajtotta:

- A felsőoktatás színvonala az elmúlt években érezhetően romlott (UNESCO, OECD 1998, 2000), amely egyrészt a felsőoktatás tömegesedésének, másrészt az érettségizők felkészültségében észrevehető romlásának (a PISA 2000 OECD jelentés) a következménye.
- A 18 éveseket — sok szakma valós ismerete nélkül — végleges pályaválasztásra kényszeríti (szinte csak ott végezhet a hallgató, ahova jelentkezett), mert szakrendszere eléggé merev. (BAZSA Gy. 2002)
- A főiskola gyakorlati és az egyetem elméleti orientációja jelentősen eltér egymástól, elágazó képzési szerkezetű, ezért a főiskoláról az egyetemre nincs lehetőség a lineáris továbblépésre, illetve az nagyon körülményes. A rendszer ezért rugalmatlan, duális szerkezetű.
- A képzés struktúrája sok esetben nem felel meg a munkaerőpiac igényeinek, egyes szakmák esetében túlképzést, míg más szakmák esetében hiányt figyelhetünk meg.
- A főiskolai és az egyetemi képzésben a hallgatói létszám mindkét esetben a felsőoktatás feltételrendszeréhez képest túlzott, amely jelentősen rontja a minőségi képzés (elitképzés) esélyeit.

A több mint egy évtizede tartó felsőoktatási átalakulás (beleértve a főiskolai integrációs folyamatot is) a legtöbb területen azonban nem tudott átütő eredményeket felmutatni a városban. A látványos változások elsősorban mennyiségi jellegűek (a 2001-ben nyilvántartott 5500 fős hallgatói létszámmal szemben a 2005/2006-os tanévet - nappali, levelező és távoktatási formában - több mint 7200 diák kezdte el) voltak. Új felsőoktatási intézmény – mely új képzési formát hozott létre – a 2000. évet követően, csak egy telepedett le a városban (Nyugat-Magyarországi Egyetem Alkalmazott Művészeti Intézet Szilikátművészeti Tanszék). Illetve a következő évben kezdi meg működését a Nemzetközi Médiamenedzser- és Kommunikátorképző Intézet. A fejlesztési program-irány kiteljesedését segítette elő a minőségbiztosítási rendszer bevezetése a főiskolán, a Bolognai-folyamathoz történő alkalmazkodás, valamint az ennek következtében megindult akkreditációs folyamat is, mely több új szak megjelenését eredményezi a városban. A programirány további erősödését eredményezné a Rudolf laktanya épületeinek oktatási hasznosítása, valamint egy olyan új oktatási forma megteremtése, melynek hagyományai vannak a városban (pl. animációs és számítógépes animációs oktatás).

A speciális, jövőorientált képzési és átképzési formák fejlesztése terén hiányosságok figyelhetők meg a város oktatási hálózatában. Az elmúlt években ugyan az

oktatás szerkezete és a képzési területek is módosultak, s erősödött a városban a közgazdasági, az informatikai, a művészeti és a nyelvi képzés, ugyanakkor a szakközép- és szakiskolai képzésnek még jelentős erőfeszítéseket kell tennie, hogy megteremtse az összhangot a helyi gazdaság munkaerőigényével, továbbá alkalmazkodni tudjon a gazdaságfejlesztés tervezett irányaihoz. Ennek érdekében a szakképzés modernizációjára van szükség. A gazdaság igényeivel összehangolt, kompetencia elvű modularizált oktatás, át- és továbbképzés a cél. Ezen belül kiemelendő a korszerű gyakorlati képzés biztosítása (csúcstechnológiával felszerelt központi tanműhely), az élethosszig tartó tanulás feltételeinek megteremtése. Ebben nagy segítségére lehet a városnak a Térségi Integrált Szakképzési Központ, valamint az új érettségire épülő felsőfokú akkreditált szakképzések beindulása.

Összefoglalva megállapíthatjuk, hogy a prioritás teljesülése jó úton halad, a fejlesztési programirányok jók és elégségesek, ugyanakkor látnunk kell azt is, hogy a jövőben a városnak a jelenleginél nagyobb szerepet kell vállalnia a kívánt oktatási rendszer kiépítésében, a munkaerőpiac és az iskolák közötti kapcsolatok erősítésében és a magas szintű oktatás feltételeinek kialakításában és biztosításában.

5. A városi környezet tudatos és igényes fejlesztése:

Kecskemét mind a mai napig hordozza az alföldi mezővárosi múlt infrastruktúrális elmaradottságának terhes örökségét. Az alföldi városfejlődésnek mindig is kerékkötője volt a **városi infrastruktúra** állapota, amit a szocializmus évtizedeiben sem sikerült a kor elvárható szintjére hozni. A felzárkózásra az átmenet évtizedében sokat áldozott a város és lakossága, s ez a törekvés az új évezredben is folytatódott.

Az elmúlt években több ezer ingatlant érintő lakossági önerős közmű- és útfejlesztések révén a közüzemi ivóvíz- és gázellátás lassan eléri a műszakilag rentábilisan kialakítható hálózati kiépítettséget, s egyre kevesebb a szilárd burkolattal ellátatlan utca a városban (bár ez utóbbi területen még komoly adóssága vannak a városnak). Az évek óta húzódozó ISPA szennyvízprogram óriási lehetőség a város számára, hogy a beépített területeken mindenhol megoldódjon a szennyvízelvezetés és megfelelő szennyvízkezelés. Viszont az európai elvárásoknak megfelelő hulladékgazdálkodás még várat magára. Itt nem is elsősorban a műszaki megvalósítás okoz nehézséget, hanem a lakossági tudat formálása, ami igen vontatottan halad.

A közüzemi jellegű infrastruktúrális ellátás mennyiségi hiányossága lassan, de biztosan megoldódni látszanak. Azonban a minőségi fejlesztés feladata mindig aktuális kell hogy maradjon, ha a város lépést akar tartani az európai városfejlődéssel.

Az elmúlt években a város – anyagi erejéhez mérten – sokat tett azért, hogy a főtér és azt körülvevő épületek megújuljanak. Ez azonban inkább kirakatpolitikának tűnik, mintsem az **épített környezet** következetes védelmének. Meg kellene változtatni azt az országos köztudatot, hogy Kecskemét nem képes épített értékeivel felelős módon élni. Az épített környezet megőrzése – pláne fejlesztése – közel sem csupán az egyes épületek védelmét jelenti. A puszta homlokzat-felújítások helyett „faltól-falig” történő utca-rehabilitációkra lenne szükség. A kecskemétiséget nem biztos, hogy a „korok és stílus(talanság)ok meghökkenítő keveredésében” kellene fémjeleznie. Ehhez komplett városképeket és utcaképeket kellene oly módon óvni és alakítani, hogy azok ne a nemtörődömségnek, vagy a torz egyéni érdekeknek rendelődjenek alá. Csak így lehetne elérni hogy a főtér mellett végre igazi kecskeméti belvárosról beszélhessünk, amely nemcsak funkcionálisan magja a városnak, hanem városképében és miliójében is esszenciája a – jó értelemben vett – kecskemétiségnek. Jelenleg nincs gazdája ennek a területnek. Egy igazi, független, széles hatáskörrel rendelkező főépítész irodára lenne szükség, amely nem az önkormányzat „bábja”.

A város idegenforgalmi potenciáljai korlátozottak, azonban még koránt sincsenek kihasználva a benne rejlő lehetőségek. Ahhoz, hogy a tranzit jellegű idegenforgalmat hosszabb ideig meg lehessen állítani a városban, nemcsak összehangolt programok szükségesek, hanem egy sajátos városi milió is. Csak egy igényes, minőségi környezet képes megadni a színvonalas programok méltó városi háttérét, amely a programok után sétára, nézelődésre, ismerkedésre csábít.

A város művészeti intézményei (Nemzetközi Kerámia Stúdió, Nemzetközi Zománcművészeti Alkotóműhely, Kecskemétfilm Kft., Kecskeméti Művésztelep) a jelenleginél sokkal nagyobb idegenforgalmi potenciált rejtenek. Ennek realizálásában – nemzetközi példák szerint – nagy szerepet játszhat egyfajta emblemikus, egyszerre attraktív és kreatív intézményi környezet kialakítása.

Az idegenforgalom mellett azonban nem szabad megfeledkezni **a város lakóinak rekreációs igényeiről** sem. E téren is megvannak az alapok, hiszen kevés alföldi város rendelkezik olyan sokoldalú szabadidő-eltöltésre alkalmas területekkel mint Kecskemét (szabadidőközpont, csónakázó tavak, domb, arborétum, Csalánosi parkerdő, Nyíri erdő, kerékpártúrákra is alkalmas változatos, tanyás külterület stb.). Ugyanakkor a lehetőségek kihasználatlanok. Az ország más tájairól ideszármazottak véleménye egyöntetűen azt támasztja alá, hogy jelenleg kétségbeejtően kevés szabad levegőn eltölthető, aktív kikapcsolódást biztosító rekreációs lehetőséget biztosít a város.

2005-ben megszületett a város várva-várt **új településrendezési terve**, amelyhez a szakemberek nagy várakozásokat fűztek: legyen szigorú, egyben igényes, s teremtsen meg Kecskeméten az új évezred európai városfejlődésének műszaki, építési kereteit. Sajnálatos módon az elkészült terv nem tudja a vele szemben támasztott elvárásokat minden tekintetben kielégíteni. A rendezési terv a helyi közösség céljainak és akaratának megvalósítására kell hogy területi vetületben megfelelő szabályozást biztosítson, azonban ehhez nem nyújt elég támpontot pusztán a fejlesztési elvek és irányok körvonalazása. Nem születtek olyan, a városfejlesztési koncepcióra épülő, részletesen átgondolt városfejlesztési programok, amelyek a szerkezeti és szabályozási kérdésekben tényleges útmutatással szolgálhattak volna.

A településrendezési terv elfogadásra került, azonban ezzel korántsem vesztette el létjogosultságát maga a programirány. A 21. század településrendezési szabályozása nem egy évtizedekre kőbe vésett dokumentum, hanem folyamatos napi munka. A stratégiai tervezés mindenkor figyelemmel kíséri a változásokat, és ennek megfelelően korrigál. Ehhez azonban biztosítani kell a megfelelő szervezeti háttérrel, mert a stratégiai műszaki tervezés nem hatósági feladat.

Újabb programirányként vetődött fel az **élhető városi környezet** kialakítása, amely alapvetően a városi lét kulturáltabbá, igényesebbé és emberibbé tételét körvonalazza. Ide tartozik a városi közlekedés helyzete, amelyet évente néhány kilométer városi út vékonyaszfaltozásával nem lehet tartósan javítani. Átfogó intézkedésekre van szükség (beleértve a belváros közlekedési átszervezését, a tömegközlekedés európaivá tételét, a parkolási helyzet átgondolt megoldását stb.)

Ugyancsak az élhető város fogalmába illeszkedik az a kézenfekvő cél, hogy a jelentős porszennyezettséggel és nyári hőséggel küzdő város törekedjen a parkok és fasorok városává válni. Ne az legyen kuriózum, ha egy városi utcát lombos fák kereteznek, hanem ez legyen az általános. Ehhez a város lakosságát is meg kell nyerni, hiszen manapság a lombos fát inkább tekintik bosszúságnak, mint olyan értéknek, amely pótlásához egy egész emberöltő kell. A várost alapvetően még ma is jellemző laza, terjengős beépítés bőven ad még lehetőséget fásításra, parkosításra.

Ugyancsak az élhető várost szolgálja a jó közbiztonság, **a gondozott városkörnyéki kultúrtáj**, a tiszta városi levegő stb.

Össességében megállapítható, hogy a városi környezet fejlesztése terén történtek ugyan lépések, azonban azok koordinációja nem jellemző. Márpedig ez egy olyan fejlesztési terület, amely szelektív gondolkodással nem megvalósítható. Nyugat-Európa számos városában már felismerték, hogy csak egységes gondolatrendszerben, a város lakosságát és

gazdasági szereplőit minden lehetséges módon bevonva lehetséges olyan vonzó városi környezetet teremteni, amely az ott élők életminőségét érezhetően megemeli. Ez nem luxus, vagy esztétizálásra kidobott felesleges pénz, hanem igenis gazdasági hasznot hozó hosszú távú befektetés. A vonzó, élhető városi környezetnek óriási reklámértéke van, s önmagában presztízst jelent a városnak. Letelepedésre és betelepedésre csábít értelmiséget és gazdaságot egyaránt. Ennek fényében kellene elgondolkodnia az önkormányzatnak, hogy hogyan tudna egy ilyen irányú városfejlesztés szervező és irányító tényezőjévé válni.

**Kecskemét 2002-ben elfogadott
városfejlesztési koncepciójának stratégiai céljai és prioritásai**

Stratégiai célok

Kecskemét váljék:

I.

**GAZDASÁGILAG INNOVATÍV,
IPARÁT IS MEGÚJÍTÓ, A
KVALIFIKÁLT MUNKAERŐRE
ÉS AZ INFORMÁCIÓS
TECHNOLÓGIÁKRA
TÁMASZKODÓ MODERN,
SZOLGÁLTATÓ-VÁROSSÁ**

II.

**AZ EURÓPAI ÉS MAGYAR
KÖZÉPVÁROS-HÁLÓZAT
REGIONÁLIS
SZEREPKÖRÖKET BETÖLTŐ,
ALFÖLDI KÖZPONTJÁVÁ,
UGYANAKKOR ÖNÁLLÓ,
TRADÍCIÓIRA ÉPÍTŐ KULTÚR-
ÉS IDEGENFORGALMI
CENTRUMMÁ,
ISKOLAVÁROSSÁ**

III.

**A HELYI TÁRSADALOM
HOSSZÚTÁVÚ ÉRDEKEIT
ÉRVÉNYESÍTŐ,
HARMÓNIAIGÉNYEIT
KIELÉGÍTŐ, A
TELEPÜLÉSKÖRNYEZETI-
RENDSZER TUDATOS
FEJLESZTÉSÉT ELŐTÉRBE
HELYEZŐ, FENNTARTHATÓ
VÁROSSÁ**

FEJLESZTÉSI PRIORITÁSOK

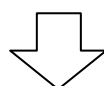
**1. Versenyképes
és sokoldalú
gazdaság-
fejlesztés**

**2. Tradíciókon
túl új
energiákra is
alapozó
centrumváros
fejlesztés**

**3. A kulturális és
szellemi élet
fejlesztése a
tudásalapú
városban**

**4. Oktatási
rendszerek
fejlesztése és
harmonizálása**

**5. A városi
környezet
tudatos és
igényes
fejlesztése**

LEHETSÉGES FEJLESZTÉSI PROGRAM-IRÁNYOK

1.a Vonzó gazdasági környezet és infrastruktúra kiépítése

1.b A gazdasági szerkezet további diverzifikálása

1.c Lokális és regionális beszállítói hálózatok bővítése

1.d A kertkultúra megújítása, a tájfenntartó gazdálkodás meghonosítása

2.a Új irányokra nyitott térbeli kapcsolatok fejlesztése

2.b Új területellátó-szervező funkciók befogadása

2.c Integrált logisztikai és szolgáltató rendszerek bővítése

2.d Az idegenforgalmi kínálat összehangolt fejlesztése

2.e Sokoldalú és tudatos városmarketing

3.a Fesztivál városi fejlesztések

3.b Sajátos „kulturális ipar” és az „intelligens tudásváros” megteremtése

3.c A lakosság identitástudatának erősítése

4.a Színvonalas és az új kihívásokra reagáló oktatási vertikum kiépítése

4.b A felsőoktatási képzés és integráció szélesítése

4.c Speciális, jövőorientált képzési és átképzési formák fejlesztése

5.a Szintre hozó környezet- és infrastruktúra fejlesztés

5.b Az épített környezet értékeinek megőrzése és fejlesztése

5.c A rekreációt és az idegenforgalmat szolgáló városi környezet fejlesztés

5.d Szigorú és igényes új általános rendezési terv és helyi szabályozás

FEJLESZTÉSI PRIORITÁSOK

1. Versenyképes és sokoldalú gazdaság-fejlesztés

2. Tradíciókon túl új energiákra is alapozó centrumváros fejlesztés

3. A kulturális és szellemi élet fejlesztése a tudás-alapú városban

4. Oktatási rendszerek fejlesztése és harmonizálása

5. A városi környezet tudatos és igényes fejlesztése